

Självständigt arbete i krigsvetenskap 15 hp

<i>Författare:</i> Örlogskapten Fredrik Lindén	Program:
<i>Handledare:</i>	SA v.910 - 924
Ämneshandledare: Professor Kent Zetterberg	Beteckning:
Metodhandledare: Doktorand Gunilla Engvall	

Media i konflikter.

Den andra fronten.

Sammanfattning:

Ett livligt debatterat ämne är huruvida det var på grund av media som USA förlorade Vietnamkriget. Denna diskussion har skapat ett förhållningssätt mellan försvarsmakter och media världen över. Ett förhållande där journalisterna hävdar att medborgarna har rätt att veta och militären hävdar att soldaten har rätt att leva. Vidare tar de stora världsledarna stora mått och steg i syfte att säkerställa att hemmaopinionen är positivt inställd till deras gärningar. När Saddam Hussein planerade att anfälla Kuwait och i dennes bedömning av omvärldens reaktion, lägger han stor vikt vid hur eventuella intervenerande nationers hemmaopinion skulle inverka på deras deltagande. Mitt syfte med detta arbete är att studera mediarapporteringen i två konflikter, Vietnamkriget och Gulkriget, diskutera kring frågeställningen om vilken påverkan medias rapporteringskaraktär hade på den amerikanska hemmaopinionen i samband med dessa två konflikter. Under arbetets gång kommer jag att använda mig Westley och MacLeans kommunikationsteori samt Daniel C Hallin teori avseende rapporteringssfärer för att studera tre variabler: Presidentpåverkan, TV-påverkan och slutligen Journalistpåverkan.

I de båda fallstudierna hittar man likheter och olikheter. Tillvägagångssätten har varit olika men inte sällan har liknande resultat uppnåtts. Skillnaden är egentligen graden av beredskap inför hanteringen av medieuppgiften. I Vietnamkriget är den något trevande hanteringen i del framgångsrik men kan inte mäta sig med den grad av framgång som koalitionen mediehantering uppvisade. Två fundamentalt grundläggande beteenden kan identifieras. Mediehanteringen under Vietnamkriget är att anse som reaktiv i sin hantering samtidigt som densamma under Gulkriget var att anse som proaktiv. Denna skillnad resulterar i att opinionen på den egna arenan under Gulkriget blir långt mer hanterbar och generellt mycket mer positiv inställd. Rapporteringskaraktären har en stor inverkan på opinionsbildningen. Där den militärpolitiska intressenten har absolut mest att förlora på en ofördelaktig rapporteringskaraktär. Analysen om journalistpåverkan under Vietnamkriget styrker otvivelaktigt detta. Av de två fallstudierna är resultatet av en förändrad rapporteringskaraktär tydligast här.

Nyckelord:

Media, kommunikationsteori, journalistik, konflikt

Abstract:

One of the most important issues debated in retrospect of the Vietnam war is whether media is to be blamed for the defeat. However, the debate has created a form of antagonistic fellowship between armed forces and media around the world. A fellowship where the media claims the people's right to know and the military claims the soldiers' right to live. The arguments importance increases further in view of the steps taken by world leaders in order to keep the home front opinions in favour of their actions. When Saddam Hussein planned to invade Kuwait he took into account how the home opinions of possible nations, who would be likely to intervene, would hamper its leader's actions on Kuwait's behalf. The purpose of this work is to study two conflicts, the Vietnam War and the Gulf War, in order to discuss the possible impact media might have had on the home opinion in the USA. During the work I will study the conflict by using the communication theory developed by Westley and McLean and Daniel C Hallin theory of spheres of reporting. These two theories will be used to study the three conceptual factors. These factors have been constructed in order to be able to study conflict by analysing the impact three variables; the President, TV and journalists.

In both case studies you find both differences and similarities. The methods of approach have been different, but results not seldom coherent. There is difference in the degree of preparation in handling the media assignment. In the Vietnam War the methods of approach were occasionally successful but nowhere near the degree of success presented in the coalitions way of approach. Two rudimentary methods can be identified. The method of approach in handling media in the Vietnam War is to be labeled as reactive whilst the same during the Gulf War is to be labeled as progressive. This fundamental difference results in the opinion being far more positive and far easier handled during the Gulf War. The character of reporting has an impact on opinion. The military political part is the one with absolutely most at stake in losing favorable public opinion. The analysis on impact of journalism, during the Vietnam War, undoubtedly supports this. Of the two case studies, the result on opinion because of change in reporting character is most easily supported here.

Key words:

Journalism, Communication theory, Media, Conflicts

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Problemformulering.	5
1.3	Syfte	6
1.4	Metod och disposition	7
1.5	Definitioner och avgränsningar	8
1.6	Värdering av arbetets centrala källor.	9
2	Teori.....	10
2.1	Kommunikationsteori.....	10
2.2	Konceptuella faktorer	14
3	Fallstudier	18
3.1	Vietnamkriget.....	18
3.1.1	Presidentpåverkan	18
3.1.2	TV-påverkan.....	19
3.1.3	Journalistpåverkan.....	20
3.1.4	Analys.....	22
3.2	Gulfkriget	26
3.2.1	Presidentpåverkan	26
3.2.2	TV-påverkan.....	27
3.2.3	Journalistpåverkan.....	28
3.2.4	Analys.....	31
4	Diskussion och slutsatser	34
	Litteratur- och källförteckning	38
	Figurförteckning:	39

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Massmedia återfinns i någon skepnad i den enskilde människans vardag. Vi läser tidningar, lyssnar på radio, tittar på tv, tar del av bloggar på Internet o.s.v. Medvetet eller omedvetet nås vi av information i någon form från media dagligen.

Dessa dagliga inslag i vår vardag har en tendens att få oss människor att känslomässigt förhålla oss till det vi tar del av. Budskapet framkallar ofrivilligt en känsla hos den individ som budskapet landar hos. Känslor är nära förknippade med våra värderingar och den moraliska grundsyn med vilken vi väljer att åskåda vår samtid med. Således är det helt naturligt att dessa filter bidrar till att resultatet blir att vi skapar oss åsikter om det som vi nyligen har blivit massmedialt matade med.

Information och nyheter har genom tiderna alltid varit välkomna och intressanta avbrott från vardagen. Särskilt intressant var nyheter från slagfält runt om i världen. Speciellt om den mottagande parten befann sig på den vinnande sidan. Detta var fallet när världens första maraton år 490f.Kr. genomfördes. Nyheter om grekernas vinst över perserna på slagfältet Marathon¹ skulle förmedlas snabbast möjligt. Således vederhäftades den snabbaste och uthålligaste soldaten med den stora äran att förmedla den glada nyheten till de otåligt väntande invånarna i Aten. Som den goda soldat Pheidippedes² var tog han sig an sin ålagda uppgift med största allvar och påbörjade sin snabbmarsch mot målet – 42195 meter senare föll han död ner strax efter att han förmedlat den goda nyheten. Historien förtäljer inget specifikt om hur nyheten mottogs. Det är rimligt att anta att ett visst mått av glädje var involverat framförallt då fortlevnaden för statsstaterna var säkrad.

Soldaten som dog på torget i Aten genomförde sitt uppdrag men händelsen, eller legenden, signifierar också med vilken hastighet, medel och form som nyheter förmedlades under väldigt lång tid. Hastigheten, eller brist på densamma, varmed nyheter fick sin spridning har under århundraden långsamt ökat. Hästen var länge det dominerande förflyttningssättet. Formen ändrades inte mycket under de följande århundradena. Inte förrän radion uppfanns kunde en större publik nås på samma gång. Större områden kunde täckas och man slapp förlita sig på mun till mun metoden vid informationsspridningen. Denna metod hade också en stor påverkan på sanningshalten ju längre nyheten kom ifrån källan. På 1930-talet hade Europa och Nordamerika i stort sett täckning över hela kontinenten.

På 1960-talet påbörjades en ny era inom media och spridning av information. Detta var det årtionde som TV gick från att ha varit en statussymbol till något som stod att finna i de flesta människors hem. Inte helt sällan var hela vardagsrummets möblering anpassad för att skapa det bästa möjliga centrala placering för TV:n. Familjer samlades runt denna tingest för att i hemmets trygga vrå avnjuta filmer, teater, dans, sport och nyheter. Det var det sistnämnda som under 1960-talet skulle få en oanad utveckling. En utveckling som tog många med överraskning.

---

¹ Grant, R G, (2005), *Battle, USA*, DK Publishing Inc, sid.22

² Ibid. sid.22

1.2 Problemformulering

Sedan krigsslutet i Vietnam³ har det debatterats livligt om vilka de bakomliggande faktorerna var, som gjorde att USA gick förlorande ur denna konflikt. Aspekter som bland annat moral, strategi, taktik och media har diskuterats och vägts mot varandra. Allvarligt menade diskussioner har förts om det huvudtaget var som så att USA verkligen förlorade. Den kontroversielle författaren Noam Chomsky menar att Nordvietnams seger i april 1975 var en skimär och menar att konflikten egentligen vanns av USA till vissa delar.⁴

Robert S. McNamara menar däremot att orsakerna till förlusten i Vietnam är mycket mer komplicerade men inte omöjlig att förklara. I sin bok *"In Retrospect: the tragedy and lessons of Vietnam"* anger författaren i sin konklusion elva mycket tydliga orsaker som enligt dennes mening bidrog till att konflikten förlorades. Som nummer sju anger han följande;

*"...we failed to retain popular support in part because we did not explain fully what was happening and why we were doing what we did...A nation's deepest strength lies not in its military prowess but, rather, in the unity of people. We failed to maintain that."*⁵

Den egna nationens sammanhållning visavi opinionen tillmättes således enligt Robert S. McNamara en sådan stor vikt att den enligt honom var en bidragande orsak till resultatet av konflikten. Vietnamkriget var det första egentliga TV-kriget och de amerikanska medborgarna hade kriget bildligen i sina egna vardagsrum. Första och andra världskriget hade i likhet med Koreakriget⁶ bedrivits på behagligt avstånd. Med TV:s hjälp hade USA Vietnamkriget fiktivt på egen mark. Ingenting som hade skett sedan det nordamerikanska inbördeskriget. President Lyndon B Johnson gjorde följande reflektion;

*"...I thought of the many times each week when television brings the war into the American home. No one can say exactly what effect those vivid scenes have on American opinion..."*⁷

I linje med samma resonemang väcks således intresset för Gulfkriget⁸. Detta var ett andra generationens TV-krig. Grönskimrande bilder från den upplysta Baghdad natten blev helt vanliga inslag i vår vardag. Inget krig har tidigare i historien varit utsatt för sådan omfattande mediebevakning såsom Gulfkriget. Detta resulterade att i stort sätt i alla koalitionen huvudstäder pågick demonstrationer mot kriget, vilket framtvingade att världsledarna fick framskrida varsamt i sin handling och retorik i frågor som relaterade till den pågående konflikten.⁹

---

³ Grant, R G, (2005), *Battle, USA*, DK Publishing Inc., sid.340f

⁴ Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.102

⁵ McNamara, Robert, S., (1995), *In Retrospect: the tragedy and lessons of Vietnam*, New York, Times Books, sid.322f

⁶ Grant, R G, (2005), *Battle, USA*, DK Publishing Inc, sid.334

⁷ Hallin, Daniel, C, (1986), *The "uncensored war": media and Vietnam*, Oxford University Press US, sid.103

⁸ Grant, R G, (2005), *Battle, USA*, DK Publishing Inc, sid.351

⁹ Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.209ff

Det intressanta när man studerar Gulfkriget är på vilket sätt som Saddam Hussein utstuderat räknar med den amerikanska opinionen som en avgörande faktor inför anfallet mot Kuwait. Strax innan anfallet kallar han den amerikanska ambassadören April Glaspie till möte i Bagdad. Han vill nämligen sända ett meddelande till den sittande amerikanska presidenten George W Bush. Meddelande är långt och innehåller olika aspekter på förhållandet mellan de två länderna men det innehåller också illa dolda varningar till USA att blanda sig i Arabvärldens mellanstatliga förhållanden. Vidare skriver Saddam Hussein följande i sitt brev;

"I do not belittle you, but I have taken geography and nature of the American society into account. Yours is a society that cannot accept ten thousand dead in one battle..."¹⁰

Det framgår således att Saddam Hussein i sina strategiska beslutsunderlag, inför anfallet av Kuwait, dragit slutsatser av erfarenheter från Vietnamkriget. Han är säker på att media och dess roll som opinionsbildare i kombination med den amerikanska kulturens mentalitet, med Vietnamkriget färskt i minnet, kommer att resultera i att USA kommer att ställa sig utanför konflikten.

Efter Kuwaits fall den 2 augusti 1990 började President Bushs huvudbry huruvida han skulle engagera sig i konflikten eller ej. Storbritanniens Premiärminister Margaret Thatcher mötte Bush i Aspen, Colorado. Här diskuterade de hur de skulle förhålla sig till konflikten i Kuwait. Enligt sin vana trogen var Thatcher kompromisslös och ett gemensamt beslut togs att militära åtgärder skulle sättas in. Härvidlag hade steg ett tagits och nu kom nästa problemställning för President Bush – hur skulle han motivera detta för det amerikanska folket? Med tidigare konflikter, läs Vietnam, tydligt i minnet skulle detta bli en utmaning.¹¹

En av de största och mest debatterade ämnen är huruvida det var på grund av media som USA förlorade Vietnamkriget. Likväl har denna diskussion skapat ett förhållningssätt mellan försvarsmakter och media världen över¹². Ett förhållande där journalisterna hävdar att medborgarna har rätt att veta och militären hävdar att soldaten har rätt att leva. Intresset för resonemanget ökar ytterligare mot bakgrund av att de stora världsledarna tar så stora mått och steg i syfte att säkerställa att hemmaopinionen är positivt inställd till deras gärningar. Vidare planerade Saddam Hussein att anfälla Kuwait och i dennes bedömning av omvärldens reaktion lägger han stor vikt vid hur eventuella intervenerande nationers hemmaopinion skulle inverka på deras deltagande¹³.

1.3 Syfte

Mitt syfte med detta arbete är att studera mediareporteringen vid två konflikter, Vietnamkriget och Gulfkriget. Studien kommer att undersöka frågeställningen; vilken påverkan medias rapporteringskaraktär hade på den amerikanska hemmaopinionen i samband med dessa två konflikter. Under arbetets gång kommer jag att använda mig Westley och

---

¹⁰ Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.209ff

¹¹ Ibid. sid.214f

¹² Hallin, Daniel, C, (1986), *The "uncensored war": media and Vietnam*, Oxford University Press US, sid.3ff

¹³ Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.212f

MacLeans kommunikationsteori samt Daniel C Hallin teori avseende rapporteringsfärer för att studera tre variabler: Presidentpåverkan, TV-påverkan och slutligen Journalistpåverkan. Det finns ett reellt studievärde kring detta ämne, framförallt då Sverige idag är djupt engagerad i operationer i olika delar av världen. I dessa engagemang kan en eventuell framtida händelseutveckling försätta Försvarsmakten i en situation som är snarlik den som behandlas i det kommande arbetet. Det är min förhoppning att de framkomna resultaten och nyttjandet av mitt analysverktyg i mitt arbete skall kunna vara till nytta för Försvarsmakten i dess ansats att förstå media och i hanteringen av densamma.

1.4 Metod och disposition

Efter det inledande kapitlet kommer jag i kapitel 2 att redogöra för vad jag avser att analysera med det material som jag insamlat i ämnet. Jag kommer att ta avstamp i en vedertagen kommunikationsteori i syfte att skapa mig ett analysverktyg för en studie och värderingsgrund för den kommande diskussionen av empirin. I kapitel 3 påbörjar jag min analys och denna kommer initialt att delas upp i två underkapitel. Vidare kommer jag i kapitel 4 att presentera mina slutsatser.

I mitt teoretiska ramverk ämnar jag att presentera och djupare beskriva de grundläggande kommunikationsteorier och de konceptuella faktorer, tre till antalet, med vilka jag kommer att besvara mina frågor i respektive fallstudie. Orsaken till att jag väljer att skapa dessa konceptuella faktorer är att jag skall kunna studera de båda fallstudierna med en minsta gemensam nämnare. Processen vid framtagande av det teoretiska ramverket har genomförts med arbetsmetodik i ett induktivt förhållningssätt. Urvalet och avgränsningen kommer att redovisas samt de bakomliggande orsakerna till detta. Vidare kommer jag i detta kapitel att ta mig an uppgiften att ge en förklaring till hur jag tänkt mig nyttja analysverktyget framgent i arbetet.

I den empiriska studien kommer jag att beskriva två fallstudier. De fall som kommer att studeras och redovisas är medierapporter i Vietnamkriget och Gulfkriget. Respektive fallstudie kommer att studeras genom en beskrivning av de konceptuella faktorerna i respektive konflikt. Bakgrunden till att jag väljer att nyttja mig av fallstudier är dess lämplighet vid beskrivningar av historiska skeenden. Samt att det endast genom denna metod är möjligt att ge läsaren en relevant bakgrund, inom c-uppsatsens begränsade utrymme, i ämnet.¹⁴ Kunskapsbidraget i fallstudierna kommer i huvudsak att erhållas från en kvalitativ studie av relevant litteratur. Valet av att nyttja mig av ett kvalitativt tillvägagångssätt har främst att göra med ämnets förklarande och undersökande natur. Vidare är det teoretiska ramverket skapat för ändamålet att söka påvisa ett orsakssamband och styrker således ytterligare det kvalitativa metodvalet.¹⁵ I syfte att ta fram händelser och skeende relevanta för frågeställningen har insamlad fakta granskats och valts ur medelst ett deduktivt tillvägagångssätt. Urvalskriterierna som nyttjats vid det deduktiva arbetet har främst varit val av händelser som går att beskriva och analysera som en solitär, men även där samverkan med en annan konceptuell faktor går att påvisa. De eventuella kvantitativa inslagen i analysen kommer endast att ha en illustrerande betydelse för ämnet som helhet. Respektive konflikts tre konceptuella faktorer kommer slutligen att värderas mot analysverktyget i en summering som återfinns i slutet av varje delkapitel. Med målsättning att underlätta diskussionen samt för

---

¹⁴ Ejvegård, Rolf, (1996), *Vetenskaplig Metod*, Lund, Studentlitteratur, sid.31

¹⁵ Ibid. sid.32

att tydliggöra diskussionen kring min problemformulering avser jag strukturera studien kring tre huvudfrågor som jag kommer att belysa respektive konflikt med:

1. Hur påverkade karaktären av de sittande presidenternas uttalanden och agerande opinionsbildningen?
2. Hur påverkade karaktären av TV som media opinionsbildningen?
3. Hur påverkade karaktären av journalisternas rapportering opinionsbildningen

I kapitel 4 kommer jag att sammanfatta mina slutsatser. Till grund för min avslutande diskussion kommer jag att använda de konklusioner som jag erhållit i respektive summering. Risken med att dra slutsatser grundade endast på fallstudier blir att dessa endast kan anses såsom indicier. Det är inte förrän man kan dra paralleller med ett annat skeende som indicierna kan få ett reellt värde¹⁶. Således kommer jag i syfte att säkerställa det vetenskapliga värdet att initialt i analyserna att beskåda fallstudierna med den teori jag avser använda och på detta vis besvara frågorna. I den avslutande diskussionen i kapitel 4 kommer jag att genomföra en analys med jämförande inslag mellan de två fallstudierna.

1.5 Definitioner och avgränsningar

Initialt i detta arbete är det av största vikt att fastställa vad jag avser med begreppet opinionsbildning. Ordets utformning och sammansättning gör att det kan upplevas som något kvantifierbart och således bör beläggas med statistiskt underlag för att styrkas och beskrivas. Detta är ingalunda min intention i detta arbete. Jag kommer under arbetets gång att förhålla mig till begreppet opinionsbildning som ett mått på huruvida den inhemska befolkningen hade en positiv alternativt negativ inställning till den pågående konflikten.

Det faktum att Vietnamkriget och Gulfkriget är att anse som första och andra generationens TV-krig ligger till grund för urvalet av konflikter. Vidare erhålls ytterligare en fördel av att den ena stridande parten är medverkande i båda konflikterna. Då USA är en av de stridande parterna i båda fallen kommer jag inte att ta hänsyn till de kulturella aspekterna som annars skulle bli nödvändigt.

Under det löpande arbetet kommer jag att nyttja mig av tre koncept som är viktiga ur den aspekten att skapa gemensamma nämnare. Dessa tre faktorer är: *Presidentpåverkan*, *Journalistpåverkan* och *TV-påverkan*. Bakgrunden till dessa tre faktorer ligger i hur de korrelerar med de två kommunikationsteorier vilka jag sedan kommer att beskriva i kapitlet som behandlar mitt teoretiska ramverk. Som tidigare nämnt är det synnerligen viktigt att finna gemensamma nämnare i de båda fallstudierna. För att göra ämnet möjligt att studera är det främst viktigt att se till att tidsaspekten i de båda fallstudierna är godtagbart likvärdiga. Vidare är det bra om vinklingen i de båda studierna sammanfaller och att det står att finna liknande fenomen i de båda fallen.

---

¹⁶ Ejvegård, Rolf, (1996), *Vetenskaplig Metod*, Lund, Studentlitteratur, sid.31

1.6 Värdering av arbetets centrala källor

Studiet av Vietnamkriget är aldrig helt enkelt. Oavsett vilken ståndpunkt och åsikt om varför det gick som det gjorde i denna konflikt är det fullt möjligt att finna stöd för denna i studier av konflikten.¹⁷

Det uppstår ett märkbart fenomen när man kvalitativt närmar sig ett ämne såsom detta. Den litteratur som står att finna och som är av sådan kvalitet att det är värt att nyttja är till största del skriven av medlemmar av journalistkåren. Således finns det en uppenbar risk för att närmandet av ämnet och insamlandet av fakta till fallstudierna blir lidande då endast en av parterna får utrymme. I de fall då författarens tendensiösa¹⁸ förhållningssätt varit uppenbart och ensidigheten alltför tydlig har jag valt att inte nyttja detta verk. Urvalskriteriet kommer här att ligga i att specifik fakta står att finna i flera litterära verk; ”*I tendensiöst material får uppgifter utanför tendensen konfirmeras av andra källor*”¹⁹. Vidare ställs man inför faktum att den till största delen tillgänglig litteratur är andrahandskällor. I likhet med tidigare urvalskriterier kommer endast fakta som återfinns i ett antal skrifter och är återgivna på likartat sätt att användas vid det deduktiva arbetet att kvalitativt framta relevanta händelser i fallstudierna. Jag anser att de inte föreligger en risk att använda andrahandskällor då jag avser studera materialet medelst min egen tolkning av interaktionen av två teorier som jag valt att kalla för *samverkansprincipen*. Avsikten med detta arbetes förtjänst blir således det verktyg varmed jag valt att studera detta ämne.

Vad gäller författare finns det ett antal som har behandlat ämnet, ofta med liknande infallsvinkel och inte sällan med liknande resultat.²⁰ I mina litteraturstudier lade jag tidigt märke till att författarna ofta refererade till Daniel C Hallin. Speciellt referenser till hans bok ”*The “uncensored war”: media and Vietnam*” var vanligt förekommande. De tankar och idéer som jag har haft i och omkring ämnet har jag funnit förklaringar och modeller för i hans bok. Det som skiljer honom i huvudsak från de övriga författarna i ämnet är att han är en av de få som närmat sig ämnet med övervägande kvantitativa ambitioner och förklaringsmodeller²¹.

---

¹⁷ Hudson, Miles, Stainer , John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid. 99

¹⁸ Esaiasson, Peter, m.fl., (2009), *Metodpraktikan*, 3:e upplagan, Vällingby, Norstedts Juridik AB, sid.321

¹⁹ Ibid. sid.324

²⁰ Jfr. Hudson, Miles, Stainer , John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD,

²¹ Jfr. Hallin, Daniel C, Mancini Paolo, (2004), *Comparing Media Systems*, USA, Press Syndicate Of The University Of Cambridge.

2 Teori

I detta kapitel är min avsikt att skapa ett teoretiskt ramverk. Ramverket kommer i mitt fortsatta arbete att tjäna som grund ur vilken jag kommer att närma mig ämnet. Jag kommer att presentera och djupare beskriva de grundläggande kommunikationsteorier och de konceptuella faktorer, tre till antalet, med vilka jag kommer att besvara mina frågor i respektive fallstudieanalys. Slutligen kommer kontaktytorna mellan de båda kommunikationsteorierna att identifieras och en förklaring till dess användbarhet i det fortsatta arbetet att presenteras.

2.1 Kommunikationsteori

Vad är kommunikation? Det finns många olika infallsvinklar på och teorier om vad kommunikation är. John Fiske, professor vid University of Wisconsin-Madison, menar i sin bok *"Kommunikationsteorier – En introduktion"*²² att kommunikation kan delas upp i två skolor:

Processskolan²³ ser på kommunikation som en överföring av meddelande. Skolan inriktar sig på förhållandet mellan avsändare och mottagare och hur meddelande kodas och avkodas mellan dessa två aktörer. I förlängningen åskådas också effekten hos mottagaren när denne avkodar meddelandet, d.v.s. vilka känslor som kommunikationen framkallar. Är känsloeffekten inte den avsedda talar man inom denna skola om "misslyckad" kommunikation.

Forskning på området genomfördes redan 1949. I boken *"Mathematical Theory of Communication"* redovisade Claude Shannon och Warren Weaver sin linjära teori. Denna behandlar främst själva meddelandet och eventuella störkällor som kan inverka på betydelsen av meddelandet och benämns som brus. Denna enkla linjära teori blev och har förblivit populär inom processskolan och ligger till grund för ytterligare utvecklingar av kommunikationsteorier.

Semiotikskolan²⁴ inriktar sig främst på kommunikationens funktioner ur ett kulturellt perspektiv. Således beskådas vilken betydelse ett meddelande slutligen får efter det samverkat med mottagaren. Kort kan detta beskrivas som att samma meddelande skulle avkodas olika beroende på vilken kultur mottagaren tillhör.

Westley och MacLeans modell²⁵ (1957): Det är av vikt att det återfinns en liknande förklaringsmodell vid analys av materialet inför det kommande arbete. Således har jag valt att analysera de två konflikterna genom att använda mig av en erkänd kommunikationsteori. Jag kommer att använda mig av Westleys och MacLeans modell. Orsaken till detta är flera. För det första är modellen i förlängningen en utveckling av Shannon och Weavers linjära modell och således erkänner processskolans åskådning. Vidare så är den speciellt anpassad för massmedier. Den triangulära formen kommer sig av att den är en vidareutveckling av

---

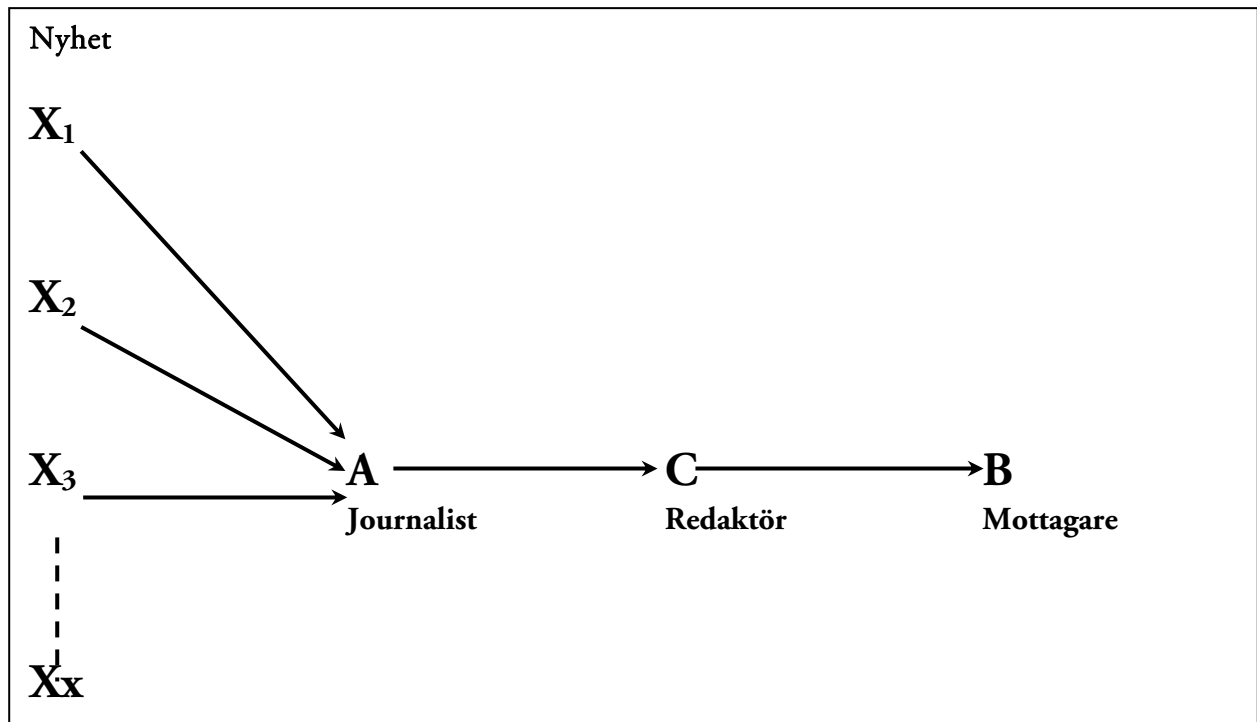
²² Fiske, John, (1990), *Kommunikationsteorier – en introduktion*, Borås, Wahlström och Widstrand.

²³ Ibid. sid.12ff

²⁴ Ibid. sid.12ff

²⁵ Ibid. sid.52f

Newcombes modell från 1953. Den främsta utvecklingspunkten ligger i det faktum att man lagt till en redaktionell funktion (C). ABCX är ett system med ett gemensamt internt förhållningssätt. Då mottagaren (B) i denna modell är längre ifrån nyheten (X) kommer dennas relation till journalisten (A) och redaktören (C) vara beroende på hur nyheten framställs för denne. Modellen i sin grundläggande form beskrivs som följer:

Figur 1²⁶ Bilden beskriver schematiskt Westley och MacLeans kommunikationsmodell från 1957.

Det intressanta i denna modell är att den kan anpassas på olika sätt beroende på hur meddelandet förmedlas till mottagaren (B). Beroende på huruvida det är en direktsändning kan redaktörens (C) inflytande på journalistens (A) meddelande bli ringa eller inget. Således reduceras filtreringen av informationen. I särskilda fall förekommer det att nyheten (X) förmedlas direkt till mottagaren (B).

Modellen tar till skillnad mot Newcombes²⁷ modell inte hänsyn till mottagarens sociala nätverk utan denne blir helt utelämnad till det mediala flödet. Vilket passar den kommande analysen då den inte tar hänsyn till vare sig kulturella eller sociala aspekter.

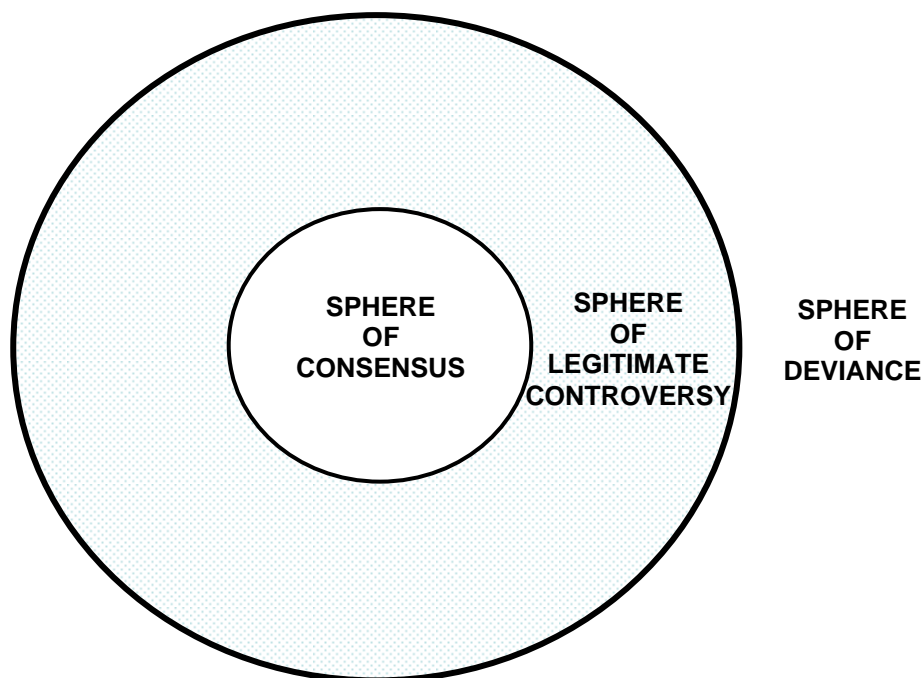
Daniel C Hallin teori avseende rapporteringssfärer: Daniel C Hallin arbetar som assisterande professor i "Political Science" vid University of California i San Diego. Hallins tidigare forskning elaborerade kring temat media och krig och framförallt i relation till konflikterna i Vietnam, Centralamerika och Gulfkriget. I hans senare forskning har han koncentrerat sig på medias roll i den publika sfären.²⁸

²⁶ Fiske, John, (1990), *Kommunikationsteorier – en introduktion*, Borås, Wahlström och Widstrand. Bilden är en förenkling gjord av författaren, sid.52

²⁷ Ibid. sid.49f

²⁸ <http://communication.ucsd.edu/peoplepage/daniel.c.hallin.html>, besökt 090429.

Hallin menar att det går att kategorisera journalisters rapporteringskaraktärer i tre olika sfärer. Modellen bygger på journalistikens förhärskande honnörssord; objektivitet och balans.²⁹

Figur 2. Hallins teori om journalisternas rapportering enligt olika sfärer.³⁰

- ”*Sphere of consensus*” – okontroversiell rapportering som sammanfaller med samhällets ståndpunkt i stort.
- ”*Sphere of legitimate controversy*” – i denne sfären eftersträvar journalisten det objektiva och balanserade.
- ”*Sphere of deviance*” – rapportering av åsikter som ligger i ytterkanten av samhällets normalt vedertagna.

Gränsdragningen är i praktiken inte lika knivskarp som man kan förledas att tro genom att beskåda figuren. I realiteten återfinns ofta media med en viss ägarkontrollerad politisk inriktning vilket får gränserna att försvagas och sfärerna går in i varandra.³¹

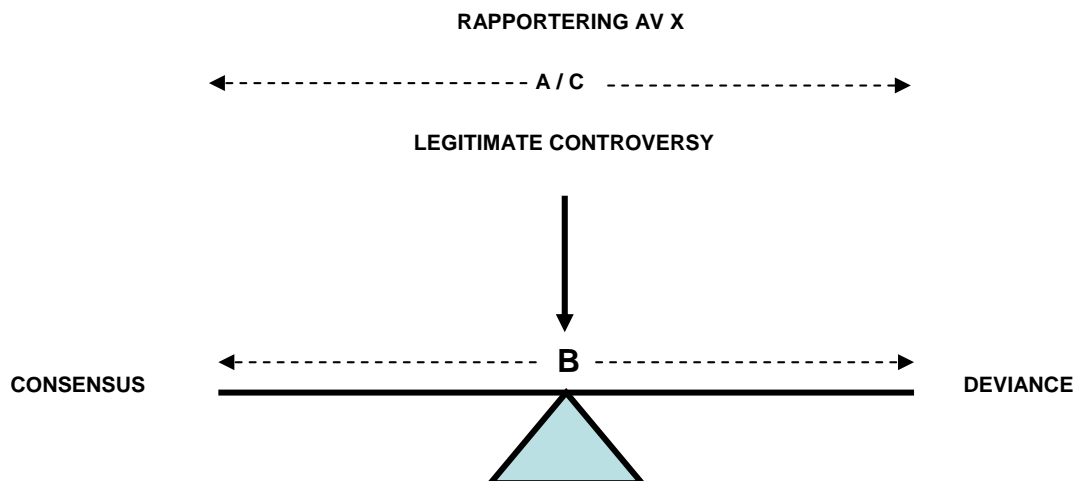
I syfte att integrera dessa båda teorier med målsättning att skapa ett avstämt analysverktyg måste förhållandet mellan dem definieras, eller rättare sagt påvisa hur de båda teorierna samverkar. Avsikten att göra detta är att jag finner att de båda teorierna enskilt ej kan besvara min frågeställning utan det är endast vid samverkan mellan de båda som detta är möjligt. Genom att påvisa och konkretisera att ett samband råder avser jag nyttja Westley och MacLeans kommunikationsmodell för att beskriva rapporteringen väg och Daniel C Hallins modell om rapporteringssfärer som kategorisering av rapporteringen karaktär. Det grundläggande i alla teorier är att initialt definiera dess utseende i en perfekt teoretisk miljö. I den moraliskt ideala journalistiska världen skall all rapportering kännetecknas av objektivitet

²⁹ Hallin, Daniel, C. (1986), *The “uncensored war”: media and Vietnam*, Oxford University Press US, sid.116f

³⁰ Ibid. sid.116f, Figuren återskapad för egen hand efter originalet.

³¹ Ibid. sid.117f

och balans. Teoretiskt innebär detta att journalistkåren initialt får tillgång oediterad, ocensurerad och generellt omanipulerad information. Denna information skall sedan delges mottagaren (B) utan några som helst inslag av särintressen. I praktiken är bilden en annan och det blir, inte sällan, uppenbart att politiska och personliga intressen medför att rapporteringen blir allt annat än ideal. Vidare utgår min modell ifrån att mottagaren (B) är neutral i frågan vid tillfället då nyheten mottages. Jag anser att de båda teorierna förhåller sig till varandra på följande vis:

Figur 3. Samverkansprincipen: förhållandet mellan Hallins teori om sfärer och Westley och MacLeans kommunikationsteori.

Rapporteringen av nyheten (X) förhåller sig till mottagaren (B) såsom en våg. Ytterligheterna i rapporteringskulturen benämns i likhet med Hallins teori såsom Consensus och Deviance. Beroende på vilket sätt som journalisten (A) och redaktören (C) väljer att rapportera nyheten (X) kommer denna att skapa olika mycket moment på vågen. Detta moment kommer att medföra att mottagaren (B) sakteliga kommer att glida åt samma håll som rapporteringen "tynger" ner vågen. I ett rent fysikaliskt förhållningssätt går det att förklara på följande vis. Nyheten (X) är att anse som vikten. Denna vikt placeras på vågen av journalisten (A) eller redaktören (C). Viktens tyngd beror på nyhetens (X) värde. Således skapas det enligt denna princip också olika moment beroende på hur långt ut på vågen som vikten placeras, det vill säga hur journalisten (A) och redaktören (C) väljer att rapportera nyheten. Mottagarens (B) rörlighet på vågen beror på dess friktion. Friktionen bestäms av mottagarens normer och värderingar. Skapas det således tillräcklig lutning kommer friktionen slutligen att övervinnas och mottagarens (B) inställning till frågan ändras. Jag kommer i det följande arbetet att benämna denna förklaringsmodell för *samverkansprincipen*.

Perception: Detta är den mentala process som den enskilde individen nyttjar när den inhämtar information från omgivningen. Till sin hjälp har den samtliga sinnen till sitt förfogande. Det dominerande sinnet i denna process är synen. Processen kan generellt beskrivas som;

*"...den process som omfattar vår uppfattning av de fysiska och sociala omgivningarna med utgångspunkt i våra sinnesintryck."*³²

³² Kaufmann, Geir, Kaufmann, Astrid, (1998), *Psykologi i organisation och ledning*, Lund, Studentlitteratur, sid.191

Eftersom detta är den metod varmed vi hämtar information är den det mest grundlägganden faktorn i hur individen skapar sig en uppfattning, d.v.s. en opinion. Perceptionen är ingalunda klinisk utan den påverkas av ett antal faktorer³³. Enskilda faktorerers påverkansgrad är relativa och högst individuella. De olika faktorerna är:

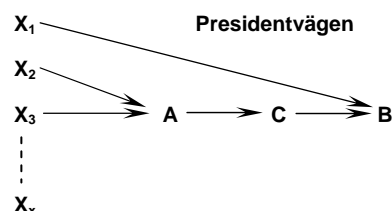
- Biologiska – genetisk förutbestämda.
- Erfarenhetsbestämda – tidigare upplevelser.
- Motivation – behovsrelaterade.
- Affektiva – humörsrelaterade.

Min ansats med att kort beskriva denna process var i syfte att visa den komplicerade process varmed vi inhämtar information som ligger till grund för vår omvärldsuppfattning. Processen påvisar också i förlängningen svårigheten för en individ att förbli objektiv då denne hela tiden är ett, mer eller mindre medvetet, offer för ovan nämnda påverkansfaktorer. Svårigheten ökar med antalet individer d.v.s. möjligheten att generalisera en befolkning. Jag kommer i syfte att underlätta mitt arbete att förhålla mig till mottagaren (B) som en homogen enhet, d.v.s. hela befolkningen är bemedlade med identiska perceptionsprocesser.

2.2 Konceptuella faktorer

Bakgrunden till att jag ämnar skapa konceptuella faktorer emanerar från mitt tidigare val att närma mig ämnet via att analysera det genom fallstudier. Vid nyttjandet av fallstudier är det av största vikt att det skapas minsta gemensamma nämnare varmed man kan skapa grund för den jämförande analysen i den slutliga diskussionen. Risker är vid utelämnandet av en sammanfattning är att den framtagna analysen snarare är att anse såsom en samling indicier.³⁴ Jag har således mot bakgrund av ovan kommit fram till följande konceptuella faktorer varmed jag avser närma mig ämnet:

Presidentpåverkan: Att studera presidenten ur ett opinionsorienterat perspektiv blir väldigt intressant. Mot bakgrund av Westley och MacLeans modell kan presidentens agerande ta flera vägar till mottagaren samt visa hur denna påverkas enligt *samverkansprincipen*. Det absolut mest intressanta perspektivet är vid de tillfällen då presidenten av olika orsaker tilltalar nationens och dess medborgare i direktsändning. Presidenten är inte att anse såsom media. Detta skapar därför en skarp kontrast till de övriga vägar som modellen erbjuder och utgör därför ett särskilt intressant studieobjekt.

Figur 4 "Presidentvägen"

³³ Kaufmann, Geir, Kaufmann, Astrid, (1998), *Psykologi i organisation och ledning*, Lund, Studentlitteratur, sid.191

³⁴ Ejvegård, Rolf, (1996), *Vetenskaplig Metod*, Lund, Studentlitteratur, sid.31

Då presidentens uttalande förhåller sig såsom nyheten (X) i direkt förbindelse med mottagaren (B) och således elimineras filtreringen via journalisten (A) och redaktören (C) och budskapet bibehåller sin ”rena” form. Detta medför att de uttalanden och det agerande som presidenten gör är otroligt viktiga. Inte enbart mot bakgrund av Westley och MacLeans modell utan även, och framförallt, på grund av det folkvalda ämbete som denne besitter. Ämbetet är i amerikansk kultur otroligt nära förbundet och förknippat med nationen delaktigheter i olika konflikter.

Här kommer jag till största del under studien av Vietnamkriget att studera Richard Nixon och Lyndon B Johnson . Tiden runt första kvartalet 1968 är den tiden som jag generellt kommer att uppehålla mig kring detta år, då det ur många aspekter men främst ur medie- och hemmaopinionssynpunkt utgör en klar och tydlig brytpunkt³⁵. Motsvarande val av studieobjekt under Gulfkriget faller tämligen enkelt och naturligt på George W Bush vid tiden för Iraks invasion av Kuwait, augusti 1990, fram till markoffensivens början, 24 februari 1991³⁶.

TV-påverkan: I en undersökning som genomfördes 1973 av Katz, Gurevitch och Hass framkom det att människor föredrar att förhålla sig till samhället medelst den information som de erhåller via TV, radio och tidningar. Böcker och filmer tjänade mer som medel till verklighetsflykt. Undersökningen visade också att bildningsnivån inverkade på huruvida mottagaren föredrog att använda tryckt media eller elektroniska eller visuella media. Tidningar föredrogs av de högutbildade och TV/radio föredrogs av de lågutbildade.³⁷

I Nordamerika uppmätte under 2007 tittartiden på TV till cirka 7 timmar per dag. I Sverige uppmättes samma siffra till 2 timmar som spenderades framför TV:n. Det finns dock en skillnad i hur en amerikan och svensk ”tittar” på TV. För den sistnämnde fungerar den endast som TV men för amerikanen tjänar den syfte som både TV och radio.³⁸

Då TV bevisligen når en stor publik uppträder ett intresse att studera hur just TV som media påverka dess tittare. I samma riktning uppträder då också intresset för de TV-bolag som har bidragit till denna genomslagskraft i de båda konflikterna, nämligen CBS under Vietnamkriget och CNN under Gulfkriget. Mot bakgrund av Wesley och Mac Leans modell uppträder möjligheter att studera modellen genom olika linjer. Nyheten (X) uppträder i likhet med tidigare på samma sätt. Vägen den tar till mottagaren (B) är olika vid olika tidpunkter. Under Vietnamkrigets tidigare skede fanns det visserligen tillgång till direkt sändning över satellit men detta var så pass dyrt att inte ens de största nyhetskanalerna hade råd till detta. Detta medförde att filmerna skickades på ”burk” via Japan hem till Amerika. En restid på mellan två till tre dagar och när materialet sedermera kom i redaktörens (C) hand hade nyheten passerat bäst före datum.

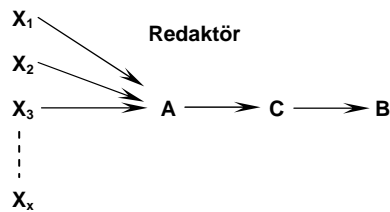
---

³⁵ Jfr. Hallin, Daniel, C, (1986), *The “uncensored war”: media and Vietnam*, Oxford University Press US

³⁶ Grant, R G, (2005), *Battle, USA*, DK Publishing Inc, sid.351

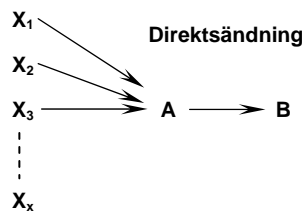
³⁷ Fiske, John, (1990), *Kommunikationsteorier – en introduktion*, Borås, Wahlström och Widstrand, sid.33f

³⁸ Hadenius, Stig, Weibull, Lennart, Wadbring, Ingela, (2008), *Massmedier – Press, radio och TV i den digitala tidsåldern*, Falun, Scandbook, sid.345f och sid.360ff

Figur 5 "Redaktörsvägen"

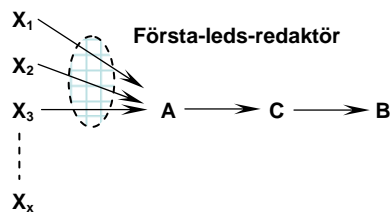
Under Gulfkriget var det mer regel än undantag att sändningarna var direktsända. Detta medförde att redaktören (C) hade ringa eller ingen inverka på materialet. Allt oftare talade journalisten (A) direkt till mottagaren (B).

Figur 6 "Direktsändning"

Här vill jag titta på de stora nyhetskanalernas och deras frontfigurers agerande och vilken roll dessa erhöll och skapade sig. Från Vietnamkriget blir det då aktuellt att inrikta sig på *CBS (Columbia Broadcasting System)* och framförallt då reportern Walter Cronkite. Under denna tid var han ett mycket välkänt ansikte i TV och framförallt i relation till rapporteringen från Vietnam. Under Gulfkriget uppträdde ett nytt fenomen, nämligen *CNN (Cable News Network)*. Denna Atalantabaserade nyhetskanal formligen dominerade rapporteringen från hela konflikten i Gulfen. I mediekretsar talas om den så kallade *CNN-effekten*³⁹. En nyhetskanal med ett sådant renommé är utan tvivel mycket intressant ur studiesynpunkt.

Journalistpåverkan: Rapporteringen från konfliktområden är alltid intressant då det uppträder intresse och påverkan från ett tredje håll, nämligen de stridande parterna. Deras roll i förhållande till mottagaren (B) i förlängningen kan ses som redaktör (C) i ledet mellan nyheten (X) och journalisten (A). Detta medför att i den mån sanningshalten är godtagbar att mottagaren (B) nu erhåller en nyhet (X) som filtrerats och anpassats i tre led innan den når honom eller henne. Således går det att återfinna åtskilliga inslag av särintressen i den version av nyheten (X) som når mottagaren (B).

Figur 7 "Första-leds-redaktör"

³⁹ Ammon, Royce, J, (2001), *Global Television – and the shaping of World Politics*, USA, McFarland & Company Inc, sid.74

I Vietnamkriget ser vi en konflikt där militären inte ålägger journalisterna med censur⁴⁰ och att studera hur detta påverkar nyheternas gång enligt *samverkansprincipen* blir onekligen intressant. Detta förändras under tiden och framförallt vid Tet-offensiven⁴¹ 1968. I Gulfkriget ser vi hur ackrediterade journalister arbetar i militärens omedelbara närhet. Dessa journalister har på så vis direkt och eller indirekt underkastat sig en viss form av censur. Vidare väljer Saddam Hussein att bjuda in journalister till Bagdad inför den annalkande flygoffensiven. Både koalitionen och Saddam Hussein gör indirekt sig själva till en "första-leds-redaktör". I dessa fall kan även trovärdigheten för nyheten (X), diskuteras framförallt då den kanske inte alltid tjänar själva nyhetssyftet. Tidsaspekten för Tet-offensiven är från 31 januari – 2 mars 1968⁴². Samma tidsbegränsning under Gulfkriget är tiden från Iraks invasion av Kuwait, augusti 1990, fram till markoffensivens början, 24 februari 1991⁴³.

I fallstudiernas efterföljande analysdiskussion avser jag åskådliggöra bakgrunden till den momentverkan som en nyhet (X) skapar. Den grundar sig sannolikt hur nyheten (X) har behandlats, av journalister (A) och redaktörer (C), under dess väg fram till mottagaren (B). *Samverkansprincipens* samtliga variabler är dynamiska och detta bör tas i beaktande när man nyttjar verktyget i de kommande fallstudierna. Vidare är det också av vikt att man som läsare identifierar vilka variabler som är verksamma och vad eller vem som representerar dessa.

---

⁴⁰ Jfr. Hallin, Daniel, C, (1986), *The "uncensored war": media and Vietnam*, Oxford University Press US

⁴¹ Grant, R G, (2005), *Battle*, USA, DK Publishing Inc, sid.341

⁴² Ibid. sid.341

⁴³ Ibid. sid.351

3 Fallstudier

I det följande kapitlet kommer jag att presentera mina två fallstudier, Vietnamkriget och Gulfkriget. Dessa två konflikter kommer var för sig att åskådas mot bakgrund mot de tre konceptuella faktorer; *Presidentpåverkan*, *TV-påverkan* och *Journalistpåverkan*. Efter respektive fallstudie kommer jag att med hjälp av mitt analysverktyg, *samverkansprincipen*, att analysera respektive konceptuell faktor. Resultaten från respektive analys kommer sedan att ligga till grund för mitt avslutande kapitel där jag kommer att diskutera och dra slutsatser av dessa resultat.

3.1 Vietnamkriget

3.1.1 Presidentpåverkan

Under hela konflikten hade presidenten/presidenterna en noggrann kontroll över vad som hände i Vietnam. Från de tidiga dagarna, framförallt under John F Kennedy eran, när det endast fanns observatörer baserade i landet till de sista skälvande minuterna 1975, under Richard Nixon eran, då sista helikoptern lyfte från den amerikanska ambassadens tak i Saigon. Både Kennedy och Lyndon B Johnson var synnerligen känsliga för ”dålig” media avseende Vietnamkriget. ”Dålig” media ansågs vara i stort all rapportering från området som inte korrelerade med den officiella ståndpunkten. Både Johnson och Kennedy gjorde stora ansatser att kontinuerligt påpeka och förstärka det positiva och egentligen därefter lämna ämnet därvid och låta militären sköta resten. Nixon hade ett annorlunda tillvägagångssätt. Han skapade först underlag på plats i Vietnam för att kunna lansera en bra och positiv medierapport. Därefter tog han emot media och förmedlade vad han och eller militären genomfört.⁴⁴

Första kvartalet 1968 skulle i retrospectiv åskådan kunna betraktas som tiden då kriget förlorades. En serie händelser skulle följa varandra och skapa en dominoeffekt avseende det minskade stödet för kriget. Under större delen av detta förlopp satt president Johnson tyst, ovillig och oförmögen att kommentera skeendet. Den 31 januari 1968 initierade Nordvietnam och Vietcong Tet-offensiven. Tet är firandet av högtiden av det kinesiska nyåret. Samtliga större städer i Sydvietnam anfölls och belägrades. Den 10:e mars får *New York Times* reda på, genom en läcka, att det i Pentagon planeras för en eskalering av styrkorna i Vietnam med ytterligare 206 000 soldater. Den av media initierade efterföljande debatten var och förblev enkelriktad och oemotsagd av både Pentagon och administrationen i Vita Huset. President Johnson kände hur trycket ökade och i slutet av mars gör han följande uttalande när han talar till nationen;

”I shall not seek, and I will not accept, the nomination of my party for another term as your President.”⁴⁵

Johnson var ytterligt känslig för hur han uppfattades av den amerikanska befolkningen och vid en opinionsmätning uppmättes följande; 36 % tyckte han gjorde ett bra jobb som president, samma siffra två månade tidigare hade varit 48 %. 26 % av befolkningen samtyckte

⁴⁴ McLaughlin, Greg, (2002), *“The War Correspondent”*, London, Pluto Press, sid.73ff

⁴⁵ Andersen, Robin, (2006), *“A century of Media – A century of War”*, New York, Peter Lang Publishing, sid.49

med presidentens handhavande av konflikten i Vietnam, samma siffra i januari hade varit 39 %. Samtidigt uppvisade undersökningen att kriget endast stöddes av 30 % av befolkningen. 1965 hade kriget stöd av 78 % av befolkningen.⁴⁶

Nixon var, i likhet med många i det ledande skiktet i USA, rörande överens om den fatala påverkan TV hade på hemma opinionen. Forskning har senare bevisat att så inte var fallet. Nixon ansåg att TV hade följande effekt på opinionen;

”...a serious demoralisation of the home front, raising the question whether America would ever again be able to fight an enemy abroad with unity and strength of purpose at home”⁴⁷

Vidare insåg Nixon hur man skulle använda opinionen till att tjäna sina egna syften. Under de pågående primärvalen i New Hampshire 1968 uttalar sig denna i följande ordalag; *”end the war and win the peace in the Pacific”*. Ett uttalande som förmedlade dennes fredsbudskap som han avsåg att bygga delar av sin presidentkampanj på.⁴⁸

3.1.2 TV-påverkan

Walter Cronkite började sin journalistbana under 30-talet. Han lade grunden för sin karriär på olika tidningsredaktioner i Texas och mellanvästern. Sedermera erhöll han en plats på *UPI (United Press International)*. Här tog han på sig rollen som krigskorrespondent och skickades till krigsskådeplatsen i Europa. Här tog han sig an uppgiften på största allvar och medföljde både bombplan och glidflygplan. 1945 återvände Cronkite till USA. Det skulle totalt bli 11 år på *UPI* för Walter Cronkite. 1950 fann han ett jobb vid televisionen och företaget som anställde honom var *CBS*. Med beslutet taget väntade inte chansen på sig utan Walter fick snabbt rycka in i TV-rutan. Walter fann snabbt att han trivdes bättre med att förmedla nyheterna än att skriva om dem. Det skulle dock dröja ända till 1963 innan programmet benämndes *”The CBS Evening News with Walter Cronkite”*. Walter gjorde sig tidigt känd för att gå sin egen väg och sällan följa konventionerna, något som hans chefer fick svälja med bitter eftersmak då han var ofantligt omtyckt av tittarna. Cronkite hade en ambition att skapa en nyhetsrapportering på TV efter tidningsmodell. Han såg sig själv som förstasidan och sina journalistkolleger, ofta experter på det aktuella området, som tidningens ledarsidor. Det var Cronkites speciella stil, hans kroppsspråk och röstläge, som gjorde honom känd och omtyckt i det amerikanska folkhemmet och med den populariteten följde det enorma förtroende som denne erhöll.⁴⁹

I februari 1968 åker Walter Cronkite, *CBS* nyhetsankare till Vietnam. Syftet med resan var att personligen skapa sig en uppfattning avseende kriget. Hans omdöme var kort men koncist och löd: *”Bloody Stalemate”*⁵⁰. Cronkite insåg snabbt att huvudargumentet, att krigets syfte var att stoppa den kommunistiska utbredningen, inte längre var hållbart. Den 27:e februari gör Walter Cronkite en direktsändning från Vietnam där denne konkluderar sina intryck på följande vis:

---

⁴⁶ Andersen, Robin, (2006), *“A century of Media – A century of War”*, New York, Peter Lang Publishing, sid.49f

⁴⁷ McLaughlin, Greg, (2002), *The War Correspondent*, London, Pluto Press, sid.39

⁴⁸ Dallek, Robert, (2007), *Nixon and Kissinger – partners in power*, USA, HarperCollins Publishers, sid.68

⁴⁹ Lindmarker, Ingmar, Nordin, Bengt, O, (1997-05-14) *”Cronkite vill inte vara annat än journalist”*, artikel publicerad i Svenska Dagbladet, sid.44

⁵⁰ Ibid. sid.44

“To say that we are closer to victory today is to believe, in the face of the evidence, the optimists who have been wrong in the past. To suggest we are on the edge of defeat is to yield to unreasonable pessimism. To say that we are mired in stalemate seems the only yet unsatisfactory conclusion”⁵¹

Dessa ord uttalades i direktsändning till det amerikanska folket av det mest betrodda nyhetsankaret under hela Vietnameran. När uttalandet nådde den sittande presidenten Lyndon B Johnson lär denne ha sagt: *”Om jag har förlorat Cronkite har jag förlorat medelamerikanen”⁵²*. Uttalandet påvisar med all önskvärd tydlighet vilken genomslagskraft som Walter Cronkite och dennes rapportering tillskrevs av etablissemangen i Washington. Förtroendet för honom manifesteras i det faktum att många har bett honom att ställa upp i valet till Senaten, en av beivrarna i detta var Robert Kennedy. Walter Cronkite var sig själv personifierad när han gång på gång bestämt tackat nej till dylika erbjudande. Det är inte passande och skulle vara den objektiva journalistikens död om yrket som journalist skulle vara vägen till maktens korridorer, menade Cronkite.^{53 54}

3.1.3 Journalistpåverkan

Under Vietnamkriget rådde det ingen censur⁵⁵. Detta skapade initialt inga problem då konflikten art och geografiska spridning medförde att det var svårt att få grepp om konflikten. Framförallt då det inte fanns en fysisk frontlinje i ordets rätta bemärkelse. Således var de journalisterna som befann sig i Vietnam beroende av de nyhetsuttalanden som gjordes av militären. Då det var riskfyllt att på egen hand resa runt i landet valde det stora flertalet av journalisterna att stanna i Saigon och vidare rapportera det material som erhöles av militären. I och med Tet-offensiven 31 januari 1968 ändrades ”fronten” och striden fördes nu i bebyggelse och i journalisternas direkta närhet. Nu kunde de själva skapa sig en uppfattning om händelseförloppet och detta rapporterades sedermera hem till Amerika. Vid samma tidpunkt hade nu satellitlänkarna nedgått i kostnad och kunde användas av journalisterna på plats. Således var det nu slut på eran med de hårt editerade filmsnuttarna av ”tidlös” karaktär. Bilder med gatustrider, skadade och döda amerikanska soldater serverades befolkningen hemma i USA.⁵⁶

I *post facto* diskussioner om varför Vietnamkriget förlorades får TV och media ofta bära hundhuvudet. Studier visar dock att det kanske finns mer till sanningen än så. Brytpunkten som tidigare identifierats är Tet-offensiven. Det nattliga flödet av nyhetsrapportering från Vietnam var initialt inte så negativt inställd till konflikten. Den egentliga sanningen är att den var uttalat positiv till den Amerikanska strategin i Vietnam. Vid tiden före Tet-offensiven visade 24 % av bilderna och filmerna döda och skadade Amerikanska soldater, 22 % visade strid och 10 % visade mer än i en bild skakade eller döda. Tiden under och efter Tet-

---

⁵¹ Hallin, Daniel C, (1986), *The ”Uncensored War”*, Berkeley, University of California Press, sid.170

⁵² Lindmarker, Ingmar, Nordin, Bengt, O, (1997-05-14) *”Cronkite vill inte vara annat än journalist”*, artikel publicerad i Svenska Dagbladet, sid.44

⁵³ Ibid. sid.44

⁵⁴ Kohnen, Jeremy, (1989-01-19), *”Ett nyhetsankare talar”*, artikel publicerad i Tempus, sid.22f

⁵⁵ Jfr. Hallin, Daniel C, (1986), *The ”Uncensored War”: The Media and Vietnam*, Berkeley, University of California Press

⁵⁶ Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD, sid.146ff

offensiven uppvisar ett markant skifte i hur rapportering från konfliktområdet bedrevs. Kritiska röster höjdes mot den Sydvietnamesiska armén och dess regering, oppositionella röster fick större utrymme och fredrörelsen porträtterades i en annan dager.⁵⁷

Vid samma tidpunkt kommer en av de mest uppseendeväckande bilderna från Vietnamkriget. Nämligen bilderna när polischefen i Saigon summariskt avrättar en misstänkt Vietconganhängare med ett skott i tinningen⁵⁸. Under första kvartalet ökar exponeringen av förstörelse och skadade civila med det fyrdubbla. Antalet exponeringstillfällen av skadade amerikanska soldater ökar under samma tidsperiod från 2,4 till 6,8 gånger per vecka⁵⁹. Forskaren Daniel C Hallin menar i sin bok från 1986 *"The "Uncensored War": The media and Vietnam"* att Tet var den tidpunkt varvid de bilderna som visades porträtterade kriget förändrades till ett visa en mer brutal verklighet än vad tidigare hade uppfattats av den amerikanska befolkningen. Denna råa, direktsända och således oediterade sändning gjorde den amerikanska befolkningen kollektivt medvetna om de tusentals amerikanska soldater som till denna tidpunkt hade fått sätta livet till i Vietnam. Detta smutsiga krig som tidigare av åskådarna, det amerikanska folket, hade betraktats såsom rent och legitimt, var nu på väg att tappa sitt stöd på hemmafronten.⁶⁰

I diskussioner om hur rapporteringen fortgick under Vietnamkriget tar man ofta för givet att det som skickades till USA var material med hög sanningshalt. Detta var fallet överlag, men vid åtminstone ett tillfälle misslyckades journalisterna med att dra rätt slutsatser av vad de såg, nämligen under tiden för Tet-offensiven. Journalisternas rapportering från Tet-offensiven hade nämligen den uppfattningen att Amerikanerna och de Syd Vietnamesiska styrkorna gick förlorande ur striden. Den förmedlade uppfattningen styrktes i sin framläggning genom den starka genomslagskraft som TV-bilderna fick av striderna vid den Amerikanska ambassaden i Saigon.⁶¹

---

⁵⁷ Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD, sid.146ff

⁵⁸ Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, sid.49

⁵⁹ Hallin, Daniel C, (1986), *The "Uncensored War": The Media and Vietnam*, Berkeley, University of California Press, sid.171

⁶⁰ Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, sid.49

⁶¹ Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.111ff

3.1.4 Analys

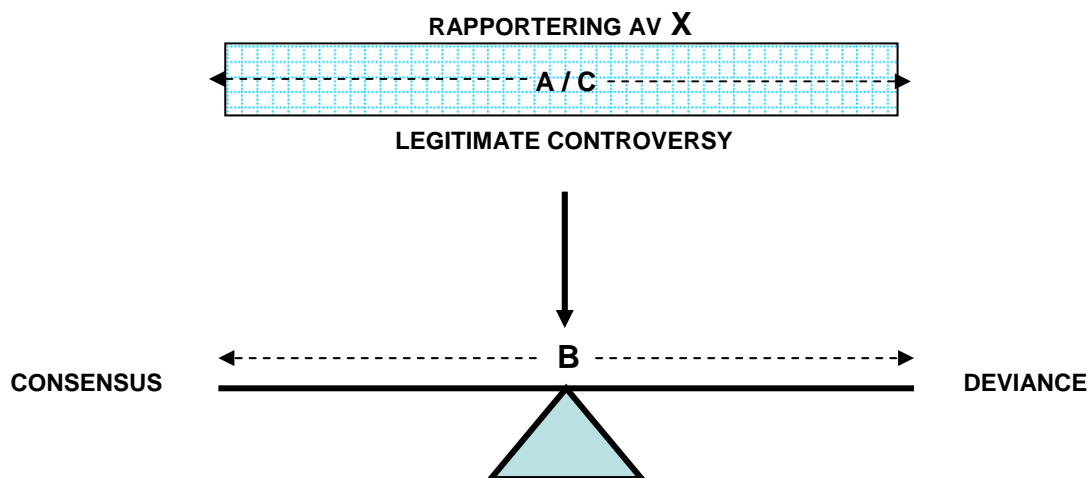
Presidentpåverkan:

Fallstudien påvisar möjligheten för presidenten att agera inom *samverkansprincipens* gränser. Då denne kan påverka mottagaren (B), utan inblandning av journalister (A) och redaktörer (C), utgör den väg varmed presidenten kan förmedla sitt budskap en skarp kontrast mot de övriga två faktorerna. Presidentpåverkan ger möjligheten till att ostört ändra eller justera karaktären på nyheterna (X) för att momentverkan på mottagaren (B) skall minimeras eller maximeras. Detta kan göras vid tillfällen för att tjäna de egna syftena men skall definitivt göras för att korrigera momentverkan av nyheter (X) som är helt felaktiga. Under det första kvartalet 1968 då momentverkan av ett antal nyheter har väldigt stor negativ påverkan på medborgarnas (X) syn på Vietnamkriget väljer president Lyndon B Johnson att inte uttala sig överhuvudtaget. När jag här väljer att använda ordet negativ så är det ur presidentens synvinkel. Således fransäger han sig möjligheterna att ta strid för den militärpolitiska strävan att medborgarna (X) kvarstannat i "consensus". Det är inte osannolikt att ett tidigt agerande från president Johnson skulle minimera eller möjligtvis helt eliminera momentverkan av rapporteringen att Amerikanerna och Sydvietnameserna förlorat Tet-offensiven. I förlängningen av samma argumentation är det inte heller osannolikt att tro att momentverkan av nyheten (X), om beslutet av att eskalera insatsen i Vietnam, hade varit ringa eller ingen om medborgarna (B) inte levt i tron att Tet-offensiven förlorats.

En indirekt påverkan på mottagaren (B) återfinns också under slutet av samma period. Det är när Nixon proklamerar sin presidentkandidatur i New Hampshire och vid presentationen av sitt valmanifest framgår det att denne har en fredsagenda vad avser Vietnamkriget. Vi just denna tidpunkt fungerar detta som en ytterligare en katalysator till att kritiska röster, mot Vietnamkriget, får ett större utrymme i media. Det som händer inom *samverkansprincipens* gränser är att presidentkandidat Nixon påverkar mottagaren (B) på samma sätt som den sittande presidenten. Detta resulterar i att momentverkan skapas med en dragning mot "deviance", alltså en negativ påverkan ur "consensus" synpunkt.

TV-påverkan:

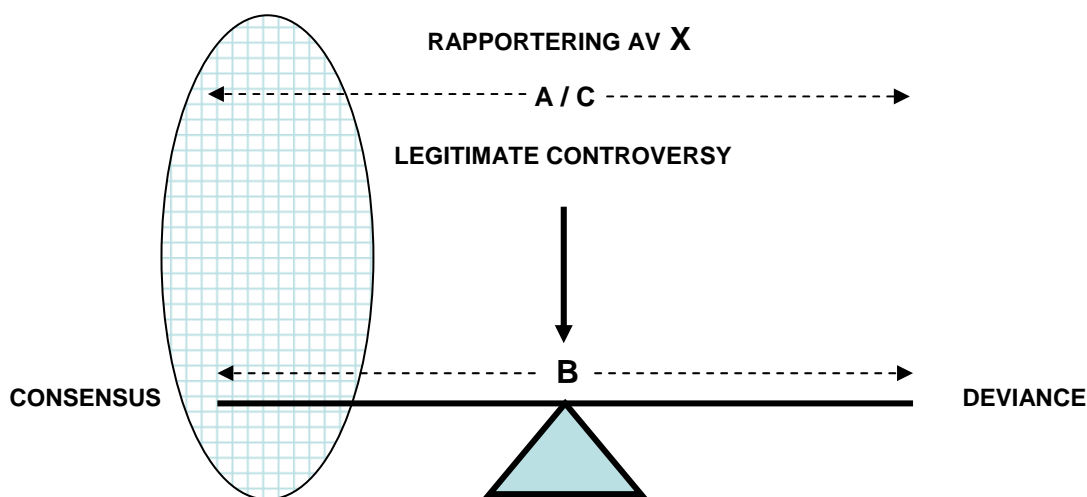
Studien av Walter Cronkite påvisar att denne har en speciell roll under hela tiden för Vietnamkriget. Mottagaren (B) exponeras dagligen med rapportering av Cronkite. Detta sker genomgående under en väldigt lång tid. Denna långa exponering, i "The CBS Evening News with Walter Cronkite" samt hans sakliga och förtroendeingivande personlighet gör att dennes genomslagskraft blir oproportionerligt stort i jämförelse med sina kolleger. Uttalandet "Om jag har förlorat Cronkite har jag förlorat medelamerikanen" styrker resonemanget ytterligare. Detta påvisar med all önskvärd tydlighet vilken genomslagskraft som Walter Cronkite och dennes rapportering tillskrevs av etablissemangen i Washington. Det fenomen som vi här ser, enligt *samverkansprincipen*(figur 10), är att inte bara karaktären av nyheten (X) kan påverka mottagaren (B), utan att även förmedlaren – journalisten (A) har en inverkan på den momentverkan som nyheten (X) skapar. Walter Cronkites rapportering kan under åren innan Tet-offensiven karaktäriseras som "consensus". Resonemanget visar att i den militärpolitiska strävan att medborgarna skulle ha en uppfattning av kriget som var av karaktären "consensus" eller åtminstone väldigt nära densamma, så spelade Walter Cronkite en viktig roll. I samma förtroendeskapande anda åkte Cronkite själv till Vietnam i samband med Tet-offensiven. Dennes uttalanden efter vad han framgår tydligt i fallstudien. Jag kommer att utveckla resultatet av Tet mer under rubriken journalistpåverkan.

Figur 8. Journalistens personliga påverkan på samverkansprincipen.

Journalistpåverkan:

Under kriget, fram till 1968, hade journalisterna framställt kriget i något som kan liknas vid det som Hallin kallar *Sphere of consensus*. Trots att kriget inte hade belagts med någon som helst censur förblev den rapportering som baserades på US Army's dagliga delgivningen av information den huvudsakliga. Den Vietnamesiska geografin medförde att någon egentlig front inte fanns och det fanns tydliga svårigheter att filma striderna i tät djungel. Samtidigt var det av stor vikt att det filmmaterial som kom hem till USA var av sådan art att de gick att anse såsom "tidlösa". Tidlösheten var eftersträvansvärd då det vi tiden för 1968 tog mellan två till tre dagar innan filmerna nådde USA.

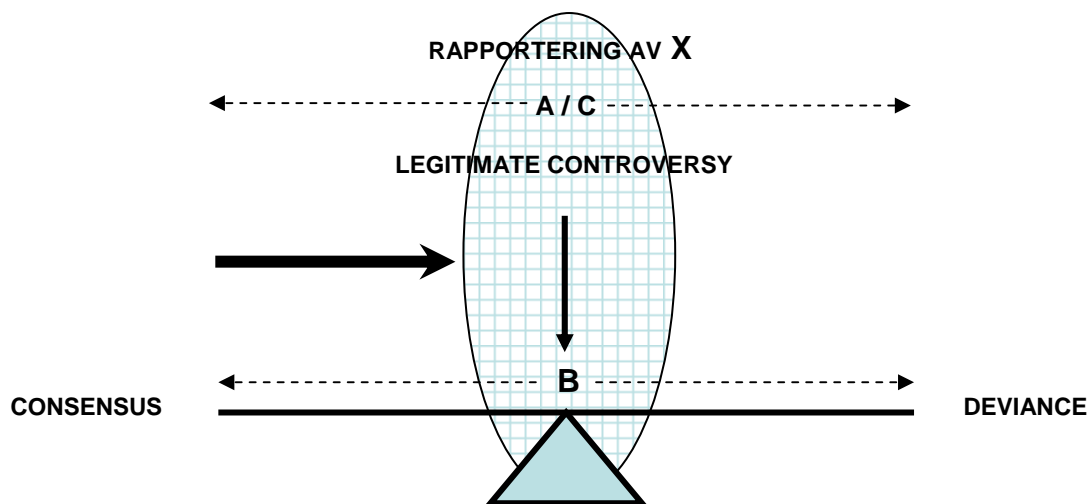
Figur 9. Visar momentverkan av den journalistiska karaktären att rapportera enligt "Sphere of Consensus".

Den amerikanska befolkningens uppfattningen av kriget vid tiden före Tet-offensiven var i förlängningen ett resultat av flera faktorer. Fallstudien har redan behandlat den geografiska aspekten. Det vi ser i figur 8 är det verkliga resultatet av det jag tidigare valt att kalla för "första-leds-redaktören", som i detta fall utgörs av US Armys informationsorganisation. Beroende på många samverkande faktorer, tillgängligheten till stridszonen, frånvaro av geografisk frontlinje och de medföljande risker det innebar att resa på egen hand, var den

informationen som utgavs av US Army det enda som fanns tillgänglig. Detta medförde att detta var det enda sätt som journalisterna (A) och redaktörerna (C) kunde förhålla sig till kriget. Detta innebar också att det var med denna information som grund det skapade sina nyheter att delge mottagaren (B) med. Det är vidare rimligt att anta att i ren självbevaringsdrift utgavs ingen kontroversiell information av US Army. Således borde detta resultera i att *samverkansprincipen* lutar med betänklig övervikt åt ”*Consensus*”.

I och med Tet-offensiven 1968 ökade tillgängligheten till kriget dramatiskt för journalisterna (A) och i förlängningen mottagarna (B). Striderna förs nu direkt framför ögonen på journalisterna (A). Starka bilder på gatustrider dominerar nyhetsrapporteringen. Belägringen av ambassaden i Saigon tar stort utrymme och intrycket hos mottagaren (B) av att se militärpolis och soldater strida mot Vietcong är stort.

Journalistpåverkan och TV-påverkan tar en plötslig vändning i samband med Tet-offensiven. US Army's dagliga information minskar numera i betydelse då journalisterna själva kan insamla underlag för nyheter. Rollen som ”första-leds-redaktör” är nu helt borta. Alla möjligheter att på något sätt påverka rapporteringen är nu helt bortblåsta. Journalisterna (A) kan nu ohämmat inhämta egen information på gott och ont. Det kan kanske vara möjligt att det finns fördelar ur en stridande part synvinkel att agera i rollen som ”första-leds-redaktör”. Under belägringen av ambassaden i Saigon rapporteras, medvetet eller omedvetet, direkta felaktigheter. Bland annat rapporterar journalisterna att Vietcong behärskar vissa våningsplan i ambassadbyggnaden. Detta var aldrig fallet och intrycket hos det amerikanska folket, i detta fall mottagaren (B), när den delges en felaktig nyhet (X) kan vi endast sia om.

Figur 10. Visar ändringen av den journalistiska karaktären att rapportera vid tiden under och efter Tet-offensiven.

Oavsett sker det nu en ändring i rapporteringen. Förhållandet mellan ACB som fram till 1968 och Tet-offensiven signifierats av en samvaro i ”*consensus*” börjar sakteliga förändras. Tecken på att journalisterna (A) och redaktörerna (C) börjat övergå till rapportering av karaktären ”*legitimate controversy*” börjar bli alltmer tydliga. Denna medvetna eller omedvetna strävan efter objektivitet hos journalisterna (A) och redaktörerna (C) innebär att röster och åsikter som inte är fullt lika positiva till Vietnamkriget börjar medges utrymme i TV. Det är inte helt enkelt att kunna dra en slutsats av vilka effekter journalisternas felaktiga

rapportering från Tet-offensiven hade. En fråga som uppstår i detta resonemang är huruvida nyheten om den felaktiga nyheten hade lika mycket motsatt momentverkan i *samverkansprincipen* som den felaktiga nyheten hade initialt? Kortfattat – var den resulterande momentverkan lika med noll. De nyheter (X) som journalisterna (A) förmedlade var i grunden av karaktären "*consensus*". Den feltolkning av nyheterna (X) från journalisterna (A) och redaktörerna (C) medför onekligen att nyheten (X) rapporteras med en karaktär vars moment ligger någonstans på skalan mellan "*legitimate controversy*" och "*deviance*". På detta sätt utsätts mottagaren (B) för första gången under Vietnamkriget för en rapportering vars karaktär är kontroversiell i förhållande till "*consensus*". Detta resulterar även i det faktum att nu får röster med en annan uppfattning än den militärpolitiska "*consensus*" utrymme i media och således utsätts de amerikanska medborgarna (B) för alltmer negativa röster om den pågående konflikten.

3.2 Gulfkriget

3.2.1 Presidentpåverkan

President Bush var väl medveten om att han var tvungen att skapa en positiv opinion och sedan behålla denna över tiden för konflikten. Den 8 augusti 1990 tvingade sig President Bush att tilltala den, ännu så länge, sammanhållna nationen. Han ogillade starkt dessa formella uttalanden där han i direktsändning förmedlade sitt budskap. Han tog avstamp i andra världskriget, en tid då nationen stod samlad mot en annan diktator, då han talade till folket;

”If history teaches us anything, it is that we must destroy aggression or it will destroy our freedom. Appeasement does not work; as in the 1930s, we see in Saddam Hussein a military dictator threatening his neighbours...”⁶²

61 miljoner hushåll i USA satt och lyssnade på detta tal till nationen i direktsändning. Intill detta datum var detta den största händelsen i TVs historia.⁶³

Strax innan flygoffensiven började hade missnöjet bland världspressen ökat till nya höjder. Pentagon hade med Vita Husets gillande belagt rapportering från Gulfen med ett antal restriktioner. Bland annat tilläts inte *”off the record”* intervjuer med soldater, bilder på soldater behäftade med skador av olika slag. Denna raka motsats mot vad som stipuleras i Amerikanska grundlagens första tillägg fick många nyhetsbolag att rasa. Trots att det diskuterades öppet om att stämma staten var det få av de riktigt stora bolagen som ställde sig bakom detta förslag.⁶⁴

Den 10:e oktober 1990 framträder en ung Kuwaitisk flicka i TV. Hon berättar under stor möda – hulkandes och gråtandes med rödsvullna ögon om hur Irakiska soldater trängt in på sjukhus i Kuwait City. Väl inne på sjukhuset hade soldaterna varit utom all kontroll och de hela slutade med att de slet för tidigt födda barn ur sina kuvöser och slängde dem på marken. Flickan hette Nayirah och hon var 15 år. Detta vittnesmål filmades av en mediefirma vid namn *”Hill and Knowlton”* och inspelningen resulterade sedermera i en så kallad *VNR (Video News Release)* och distribuerades genom ett företag som heter *Medialink*. Detta företag förser cirka 700 tv-stationer med material för deras sändningar. Samma kväll sändes reportaget i valda delar och det nådde runt 35 miljoner tittare, inklusive President Bush. Denne reagerade stark på inslaget och under den följande månaden gjorde presidenten återkommande referenser till Nayirahs vittnesmål i dennes tal.⁶⁵

Tre månader senare då rapporteringen av liknande händelser ökar i antal tillsätts en utredning i syfte att klarlägga och gå till botten med ärendet. Utredningen är grundlig. Tidigt kommer det fram att Nayirah inte är en vanlig Kuwaitisk flicka utan dotter till den Kuwaitiska ambassadören i Washington.

---

⁶² Hudson, Miles, Stainer, John, (1997), *War and the Media*, Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.217

⁶³ Ibid. sid.217

⁶⁴ Ibid. sid.136

⁶⁵ Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, sid.169f

Vidare framkommer det, efter besök på sjukhus i Kuwait, att personalen där är ovetandes om dylika händelser och slutligen framkommer det att mediefirman ”*Hill and Knowlton*” har på uppdrag av en klient vid namn ”*Citizen for a free Kuwait*”. Klienten är finansierad av den Kuwaitiska kungliga familjen och dess enda syfte är att säkerställa den amerikanska befolkningens stöd.⁶⁶

President Bush var en flitig *CNN* tittare under Gulfkriget. Han lär ha sagt: ”*I learn more from CNN than I do from the CIA*”⁶⁷. Ett uttalande som till del stöds av dennes agerande då han via en direktsändning av Peter Arnett på *CNN* såg invånarna i Bagdad jubla. Saddam Husseins hade tidigare meddelat sitt beslut att han avsåg att dra tillbaka sina styrkor från Kuwait. Bush såg sin chans och kallade snabbt till presskonferens där denna uttalade sig om Saddams beslut. Han passade även på att i täckta ordalag uppmana den Irakiska befolkningen att störta sin president. På detta sätt lyckades president Bush tala direkt till den Irakiska befolkningen på ett sätt som inte varit möjligt före tiden för *CNN*.⁶⁸

3.2.2 TV-påverkan

CNN-effekten var ett begrepp som snabbt blev känt under senare delen av Gulfkriget och framhävdes i de flesta diskussioner i kölvattnet efter konflikten. *CNN (Cable News Network)* skapades 1980 av Ted Turner. Denne hade en klar målbild över den produkt han ville ställa till allmänhetens förfogande, nämligen en satellitnyhetskanal med sändning 24 timmar om dygnet. Under de första åren brukade de tre stora företagen, *NBC*, *CBS* och *ABC*, avfärda *CNN* med benämningen *Chicken Noodle News*.⁶⁹

1991 hade *CNN* etablerat sig i 105 länder men ökade snabbt och fanns tillgängligt i 265 länder vid slutet av 1994. Intäkterna ökade sjufaldigt under samma tid. Detta var resultatet av en medveten satsning från *CNN*:s sida. Deras ambition innebar en ordentlig ökning av antalet utrikeskorrespondenter och vid slutet av 1992 hade *CNN* lika många som *ABC*, *NBC* och *CBS* tillsammans. Nu hade *CNN* en utrikestäckning som var dubbelt så stor som de konkurrerande företagen tillsammans.⁷⁰

Vid Gulfkrigets utbrott 1991 slutade de att håna *CNN*. Tittarsiffrorna för *CNN* sköt i höjden och var tiofaldigt större än normalt. Undersökningar visade att företaget var allmänhetens både första och andra val då de ville uppdatera sig om vad som skedde i Gulfkriget. *CNN* var det enda nyhetsföretag som globalt kunde täcka samtliga nyheter i realtid. I krigets inledningsskede erbjöd *CNN* 17 timmars täckning av konflikten i direktsändning, något som ingen av de tre stora nyhetsföretagen var i närheten av.⁷¹

”Television’s ability to bring graphic images of pain and outrage into our living rooms has heightened the pressure for both for immediate

---

⁶⁶ Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, sid.169f

⁶⁷ <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,974614-2,00.html>, besökt 090628

⁶⁸ Ammon, Royce, J, (2001), *Global Television – and the shaping of World Politics*, USA, McFarland & Company Inc, sid.75f

⁶⁹ Ibid. sid.70

⁷⁰ Ibid. sid.70

⁷¹ Ibid. sid.69ff

engagement in areas of international crisis and immediate disengagement when event don't go according to plan”⁷²

I sitt vittnesmål inför Senatens utrikes kommitté sammanfattade USA:s FN ambassadör, Madeleine Albright, sin syn på den nya tidens diplomati paradig – telediplomatin. Under tio års medvetet arbete hade *CNN* omedvetet skapat ett nytt fenomen i sin strävan att skapa en nyhetskanal med dygnet runt täckning. Innan hade diplomatin varit mer lågmäld och bedrivits till stora delar i hemlighet. Den nya tidens diplomati kännetecknades av öppenhet och tillgänglighet för allmänheten i realtid.⁷³

Ett mycket påtagligt exempel på att telediplomati nyttjas, både medvetet och omedvetet, kan följande berättelse bekräfta. Turkiets president Turgut Ozal följde president Bushs uttalanden vid en presskonferens, på *CNN*, i direkt anslutning till Iraks invasion av Kuwait i augusti 1990. Under frågestunden ställer en journalist en fråga till president Bush om vad dennes uppfattning är om Turkiets ställning till konflikten. Bush redogör för att han inte har klart för sig detta och att hans intention är att ringa den Turkiska presidenten direkt efter presskonferensen och ta reda på. Vid sändningens slut reser sig Ozal och förflyttar sig till sitt arbetsrum och mycket riktigt ringer telefonen och det är president Bush i andra änden. Dessa samtalar om konflikten och samtalet slutar med att president Ozal ger president Bush sitt ”*unqualified support*”.⁷⁴

3.2.3 Journalistpåverkan

US Armed Forces hade lagt stor möda och tankeverksamhet på hur man skulle behandla reporterfrågan. Erfarenheter från tidigare konflikter gjorde gällande att det kunde vara direkt kontraproduktivt att helt utesluta dem från operationsområdet. Frånvaron av nyheter skulle endast skapa en grogrund för spekulationer och lösa rykten. I värsta fall skulle det kunna bli på det viset att uteslutningen skulle gynna aggressorn Saddam Hussein och ge denna rätt i sin förmodan om naturen av den amerikanska kulturen. Ur en amerikansk synvinkel fanns det fyra aspekter⁷⁵ ur vilken mediareporteringen skulle kunna skada dem: 1. Det var viktigt att bibehålla den militära sekretessen. 2. De var tvungna att fortsätta att övertyga omvärlden om det rätta i det som de företog sig. 3. De var tvungna att säkerställa att inget rapporterades som skulle kunna skada koalitionen. 4. De var tvungna att säkerställa att media skulle försätta deras gärningar i sådan dager att stödet på hemmaplan skulle göras om intet. Halva planen syftade till att bibehålla och säkerställa opinionen både hemma och i omvärlden särskilt som nyheterna visades samtidigt i London, Paris och Washington.⁷⁶

Koalitionen skapade en ur deras synvinkel bra lösning på hur man skulle lösa problemet med vad som rapporterades från konfliktområdet. Brittiska, franska och amerikanska journalister organiserades i vad som benämndes ”*News pools*”. Totalt tillät koalitionen 200 journalister från dessa länder att organisera sig på detta vis och bland dessa fanns det ett lyckligt fåtal som bemyndigades att inordna sig i ”*Media Reporting Teams (MRT's)*”. För att överhuvudtaget bli tilltänkt som en av dessa 200 var man nödgad till att underkasta sig ett antal regler. Bland

---

⁷² Ibid. sid.69

⁷³ Ammon, Royce, J, (2001), *Global Television – and the shaping of World Politics*, USA, McFarland & Company Inc, sid.69

⁷⁴ Ibid, sid.74

⁷⁵ Hudson, Miles, Stainer , John, (1997), *War and the Media* , Bodmin(UK), Sutton Publishing Limited, sid.222

⁷⁶ Ibid. sid.222ff

annat var man inte tillåten att genomföra ”*off-the-record*” intervjuer. Allt material skulle skickas in för genomgång i syfte att säkerställa att dessa inte avslöjade säkerhetsklassad information. Vidare var man skyldig att under alla omständigheter medfölja och lyda sin militära eskort.⁷⁷

De som inte fick plats i en ”*News pool*” nekades all tillgång till att fysiskt befinna sig i området kring gränsen till Kuwait och Irak. I huvudsak skapade koalitionen två mediecenter i de bakre linjerna, ett i Riyadh och ett i Dharahn. Här genomförde dagligen informationsdelgivningar där militären delgav journalistkåren den senaste utvecklingen i konflikten. På detta vis hade man skapat en delad informationsmiljö där man ur en aspekt undanhöll journalisterna från informationen, ”*News Pools*”, och i Riyadh och Dharahn undanhöll man informationen från journalisterna. Samtidigt uppfattades arrangemanget av omvärlden som mycket ändamålsenligt, dock inte av journalistkåren. Syftet med hela arrangemanget var att förmedla bilden av att Gulfkriget var ett ”*hi-tech and low casualty war*” och denna strävan från militärens sida lyckades fullständigt.⁷⁸

Saddam Hussein hade också en medieplan och den hade, inte helt oväntat, ett diametralt motsatt syfte. Han bedömde hemmaopinionen i koalitionen länder som sin stora hjälp. I syfte att få denna att arbeta för hans sak bjöd han in reportrar att rapportera från Baghdad. Detta skulle hjälpa honom att förmedla de bilder på lemlästade civila som han förväntade sig under den kommande flyg offensiven. Samtidigt sökte koalitionen att skapa ”*a hermetically sealed information environment*”⁷⁹. Saddam Hussein gick så pass långt att han tillät CNN att hyra en militär kommunikationslänk för 15000 US dollar i veckan. För att vidare skapa möjlighet i förhoppning att det skulle sändas ut bilder till omvärlden på lemlästade irakiska medborgare tillät denne journalister att rapportera från Baghdad under den kommande flygoffensiven. De två mest kända var John Simpson från BBC och Peter Arnett från CNN. Dessa två och många av deras kollegor i Baghdad fick utstå massiv kritik från andra journalister. De beskylldes i första hand för att frivilligt inordna sig i den Saddam Husseins propagandaapparat.⁸⁰

Under de pågående bombningarna av Irak och främst militära installationer i och omkring Baghdad träffar en bomb ett skyddsrum i Al-amiriyah. Ett stort antal civila omkommer och BBC gör en liveintervju med sin representant, Jeremy Bowen. Följande dialog förs i direktsändning mellan journalisten Jeremy Bowen, på plats, och nyhetsankaret Peter Sisson;

Sisson: A few moment ago I spoke with Jeremy Bowen in Baghdad an asked him whether he could be *absolutely sure* there was no military communications equipment in the shelter which the allies believe was there?

Bowen: Well, Peter, we looked very hard for it. I’m pretty confident as I can be, that I’ve seen all the main rooms.

Sisson: Is it *conceivable* it could have been in military use and was converted recently to civilian use?

---

⁷⁷ Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD, sid.134

⁷⁸ McLaughlin, Greg, (2002), *The War Correspondent*, London, Pluto Press, sid.88ff

⁷⁹ Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD, sid.133

⁸⁰ Ibid. sid.131ff

Bowen: Well, it would be a very strange thing to do...

Sisson: Let me put it in another way, Jeremy, is it possible to say *with certainty*, that it was never a military facility?⁸¹

Innan Jeremy Bowen hinner svara på den sista frågan avslutar Peter Sisson intervjun och Bowen försvinner från rutan. Peter Sisson förklarar det hela med att Jeremy Bowen självklart inte kan uttala sig om händelsen i tydliga ordalag då denne är underkastad irakiska restriktioner avseende vad som får rapporteras. Under koalitionen bombförsvar rapporteras ytterligare händelser av liknande karaktär. Vid ett tillfälle visas bilder filmade av ITN (Independent Television Network) från ett sjukhus i Bagdad. Svårt skadade och lemlästade civila filmas av den *Jordanska* kameramannen. Detta faktum att filmaren var av jordansk härstamning och således av arabiskt ursprung minskade materialets trovärdighet och när materialet visades i västerländsk TV märktes det upp som att det var från Irakisk TV.⁸²

---

⁸¹ McLaughlin, Greg, (2002), *The War Correspondent*, London, Pluto Press, sid.96f

⁸² Ibid. sid.96ff

3.2.4 Analys

Presidentpåverkan:

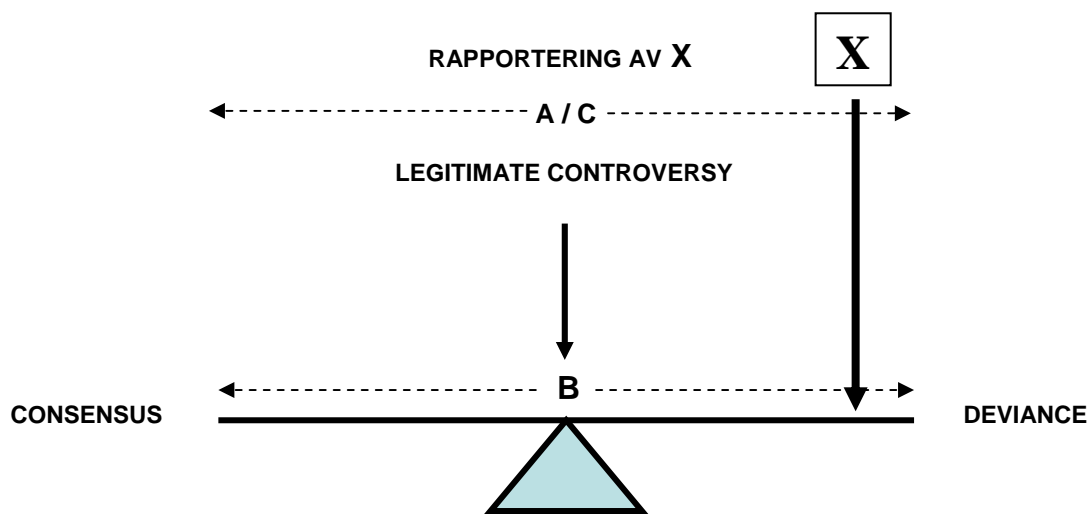
President Bush uppvisade en förståelse för vilken kontrast, mot media, hans position medförde. Han nyttjade, medvetet eller omedvetet, en annan metod för att skapa en momentverkan som syftade till att få mottagaren (B) att förflytta sig åsiktsmässigt mot vad som, ur militärpolitisk aspekt, ansågs som "consensus", nämligen ändamålsenligt fabricerade nyheter (X) – propaganda. Ordet propaganda har en negativ klang över sig och anses oftast vara något som fienden sysslar med. President Bush blev, möjligtvis ofrivilligt, till ett verktyg för en intressegrupp i denna konflikt oavsett så tjänade det även presidentens syften. Vinsten med att det var president Bush som förmedlade budskapet var mångfacetterat. I mitt teoriavsnitt har jag förklarat vad som avses med "President-vägen", där presidenten uppträder i rollen som nyheten (X) och har genom detta en direkt påverkan på mottagaren (B). Momentverkan av denna nyhet (X) grundar sig inte bara i nyhetens (X) tyngd utan även hur långt ut i "consensus" som den rapporteras. President Bush kan i detta fall utan större konstigheter benämnas såsom "consensus" personifierad. Det raffinerade i detta tillvägagångssätt är att presidenten väljer att nyttja händelse i sina tal vid sex tillfällen. Således erhåller nyheten (X) i detta fall en stor upprepad verkan initialt att vid tidpunkten då det framkommer att den är fabricerad, skapas inte tillräcklig motverkan för att jämvikten skall återställas. Det skall tas i beaktande att presidenten åtnjöt tittarsiffror motsvarande 61 miljoner hushåll vid åtminstone ett tillfälle. Presidentpåverkan behandlas vidare under stycket om TV-påverkan.

TV-påverkan:

Det uppträder en mycket intressant bieffekt av CNN-effekten. Nämligen möjligheten att spela internationellt på den arena som *samverkansprincipen* erbjuder. Genom att nyttja den möjlighet som CNN's världsomspännande täckning i realtid erbjuder, kan man inte bara agera på arenan i det egna landet utan även på arenan som motståndarens land erbjuder. Således kan man påverka opinionsbildningen hos medborgarna (B) i motståndarens land genom att agera så att man maximerar alternativt minimerar momentverkan av de nyheter (X) som rapporteras. Svårigheten ligger sannolikt i att identifiera den ståndpunkt som innehas av majoriteten av den befolkningen (B) man har intresse av att påverka på något sätt. Vidare är det sannolikt av yttersta vikt att de kulturella särarterna är nogga kartlagda så att insatserna inte blir kontraproduktiva. Ur motståndarens aspekt kommer dessa inspel på arena att kategoriseras "deviance" och skapa dylik momentverkan på *samverkansprincipen*.

Vi ser just detta agerande, troligtvis inte planerat, om vi får tro Royce J Ammon författaren till " *Global Television – and the shaping of World Politics*". När president Bush replikerar på Saddam Husseins uttalande om att dra tillbaka sina trupper från Kuwait. Presidenten (X) agerar han på en magkänsla och nyttjat CNN-effekten till att tala till det Irakiska folket (B) direkt. Fallstudien visar också att talet implicit uppmanar det irakiska folket till uppror mot sin ledare. På detta vis skapar han en momentverkan på *samverkansprincipens* arena som är kontraproduktiv ur den irakiska militärpolitiska aspekten. Momentverkan av nyheten (X) i detta fall och ur ovan nämnd aspekt borde enligt samma resonemang hamna långt ute på "deviance".

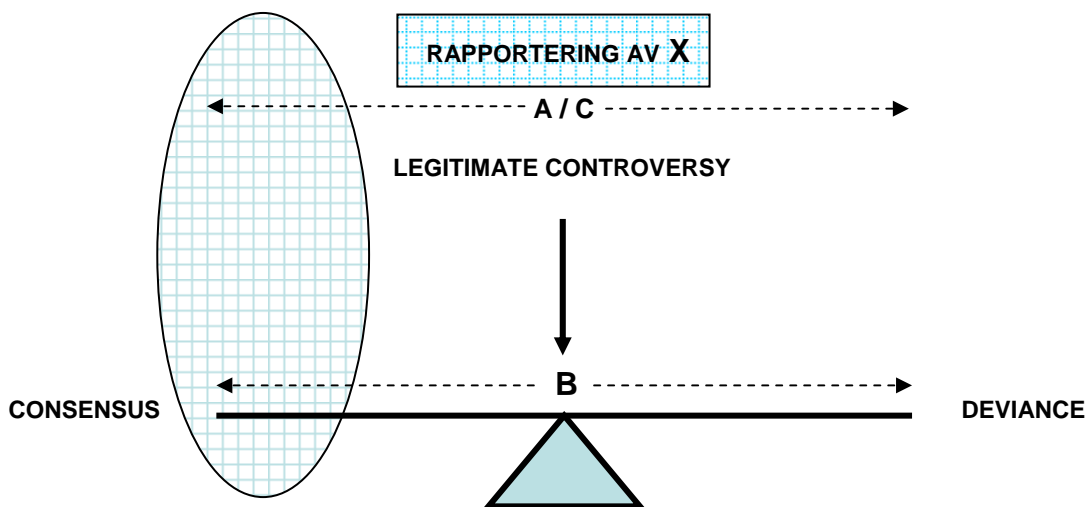
Saddam Hussein försökte också använda sig av den resulterande effekt som CNN och liknande nyhetskanaler erbjöd, dock med ett annat resultat. Jag går närmare in på detta i slutet av analysen av journalistpåverkan.

Figur 11. Momentverkan ur Irakisk aspekt vid extern påverkan.

Journalistpåverkan:

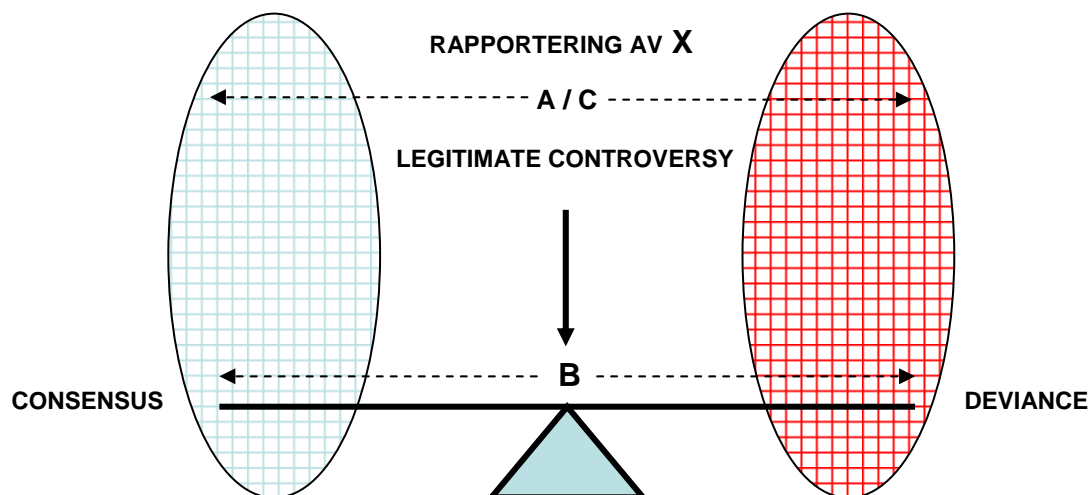
Det journalistiska motsatsförhållandet mellan rapporteringen av "hi-tech and low casualty war" och rapporteringen från Bagdad kännetecknar hela Gulkriget. Fallstudien visar att koalitionen indelning med 200 journalister i "News Pools" och de övriga placerade långt från händelsernas centrum i Riyadh och Dharahn tjänar samma syfte som en ej uttalad censur. Uppdelning ger nämligen den effekten att vid fronten håller koalitionen journalisterna borta från känslig information och i de bakre leden håller de den känsliga informationen borta från journalisterna. Resultatet av en uttalad censur skulle sannolikt bli densamma. På så vis kan koalitionen styra flödet och innehållet av nyheterna och således genom en indirekt påverkan av en "första-leds-redaktör" rikta in karaktären eller tillgången på nyheterna (X) som når mottagaren (B) till att befinna sig i området för "consensus".

Figur 12. Koalitionens styrning av nyhetens (X) karaktär och tillgång till området för "consensus".

Resultatet av Saddams plan att vända opinionen hos koalitionen medborgare måste sägas vara misslyckad. Dennes medvetna strävan att låta journalister (A) beredas plats att rapportera från Bagdad blir motarbetat från ett oväntat håll. Enligt *samverkansprincipen* är, ur koalitionen synvinkel, rapporteringen från Bagdad att karaktärisera som "deviance". Detta förhållande ter sig uppenbart då den tjänar ett motsatt syfte mot den rapporteringskaraktär som koalitionen strävar efter. I fallet med Jeremy Bowen och Peter Sisson ser vi ett praktexempel på hur redaktören (C), nyhetsankaret, ändrar på nyhetens (X) karaktär samtidigt som det når mottagaren (B). Jeremy Bowen rapporterar en nyhet i direktsändning – en nyhet som inte har filtrerats av koalitionen "första-leds-redaktörer". Ändå lyckas inte meddelandet komma fram i den form som sannolikt var avsett. Den avsedda verkan från Saddam Hussein sida i detta fall blir det diametralt motsatta. Hela händelsen blir avskrivnen som ett propagandanummer och detta med ypperlig hjälp från Peter Sisson som insinuerar att Jeremy Bowen är underkastad irakisk kontroll och således ett verktyg för att tjäna deras syften. Exemplet påvisar möjligheten av att ändra en nyhets (X) karaktär och således, enligt *samverkansprincipen*, låta dess momentverkan minimeras, inverteras eller bli helt verkningslös.

Figur 13. Påverkansområden avseende rapporteringen från koalitionen (till vänster) och rapporteringen från Bagdad (till höger)

4 Diskussion och slutsatser

Detta kapitel kommer att indelas i olika delar. Initialt avser jag uppehålla mig och diskutera kring de konceptuella faktorerna. Fallstudiernas analyser kommer att ligga till grund för diskussionen. Jag kommer sedan att reflektera över mitt analysverktyg och hur detta har tjänat sitt syfte under arbetets gång. Slutligen kommer det en sammanhållande slutsats innehållande de viktigaste resultat som arbetet påvisat.

Presidentpåverkan:

Propaganda är ett ord man som part i ett mål gärna nyttjar som ett sätt att karaktärisera nyheter (X) som inte tjänar sina egna syften. Implicit omfattar ordets negativa betydelse inte sällan att det som rapporteras är fabricerat i syfte att framkalla en önskad reaktion. I fallet med President Bush och kuvöserna i Kuwait är det otvetydigt att nyheten fabricerades i syfte att skapa en positiv opinion inför den kommande befrielsen av Kuwait. Det som gör denna händelse så mycket mer intressant är när man analyserar den resulterande momentverkan som händelsen fick över tiden. Den momentverkan som skapades när presidenten vid upprepade tillfällen väljer att nämna händelsen i sina tal finns det inga statistiska belägg för. Det är dock inte på något sätt orimligt att anta att ”positiv” påverkan på opinionen har förekommit. Frågan som följer och som är av intresse är då nyheten (X) om att historien var fabricerad hade lika stor ”negativ” påverkan på opinionen. Alltså – var resultanten av dessa båda nyheter (X) lika med noll eller kan det vara så att den senare hade mindre momentverkan. Var detta fallet så finns det en klar fördel att ägna sig åt denna ”ändamålet helgar medlen” princip även om det är uppenbart moraliskt förkastligt.

Det är också intressant att titta på ett motsatt agerande. Till skillnad mot president Bush extroverta agerande under tiden för Gulfkriget väljer Lyndon B Johnson det motsatta. Den senare uppvisar ett introvert agerande och väljer att låta händelser förbli okommenterade. Bristen på agerande gör att han försitter chansen till att påverka nyheternas eventuella momentverkan på *samverkansprincipen*. Det skulle ha varit intressant att se hur motsatt agerande skulle ha haft på opinionen. I detta fall får rapporteringskaraktären ohindrat vandra från ”*consensus*” till ”*legitimate controversy*”. En förflyttning av rapporteringskaraktären som inte på något sätt tjänar Lyndon B Johnsons syften.

TV-påverkan:

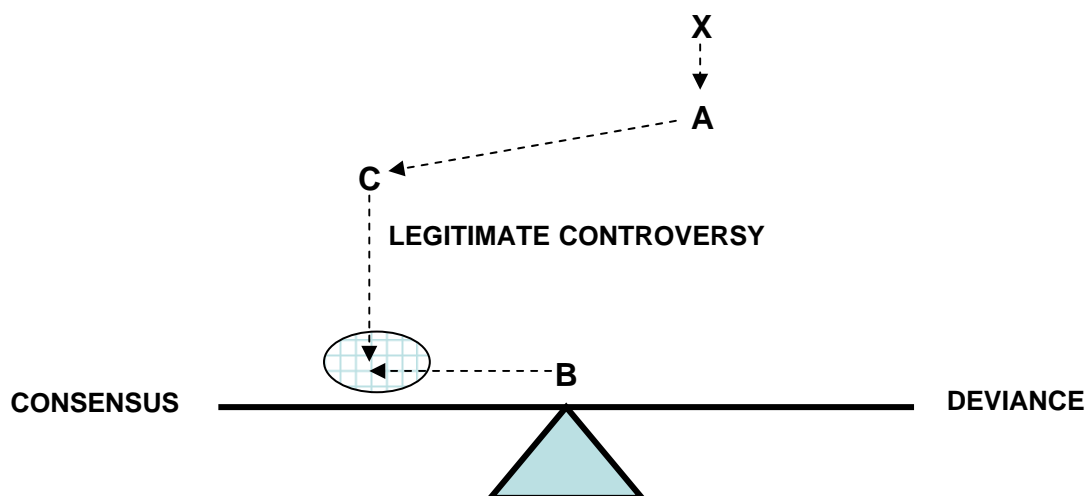
Vidare har det visat sig i analysen av Gulfkriget att *samverkansprincipen* är aktiv på flera arenor samtidigt. Detta är ett resultat som framkommit när den använts som analysverktyg och särskilt tydligt är det under en gemensam analys av presidentpåverkan och TV-påverkan. Intressenternas påverkan utgör varandras motkraft på vågen och det gäller för dessa att tillse att de dynamiska variablerna, nyheterna (X), journalisterna (A), redaktörerna (C) samverkar på ett sätt att deras syften uppfylls. Huruvida det finns en motståndare gäller det att påverka dennas arena så att denna hamnar i obalans. Denna påverkan på motståndarens arena syftar naturligtvis till att skapa en opinion i dennes omgivning som inte tjänar dennes syften. En negativ inställning till de styrandes agerande skapar naturligtvis en ökad belastning för den drabbade. Vi ser detta främst i Saddam Husseins medgivande av att ha internationella

journalister baserade i Bagdad. Detta syftade till att i förlängningen påverka koalitionen arena. Genom att rapportera och visa effekterna på civilbefolkningen av flygoffensiven bombningar i Irak hoppades han kunna bidra med en ökad rapportering av karaktären "deviance" på koalitionen arena. Detta tillvägagångssätt har möjliggjorts i och med uppenbarelsen av *CNN-effekten*. Intressenterna kan inte endast påverka sina motståndare globalt utan även i realtid. Just denna realtids komponent medför att TV spelar en helt annan roll under Gulfkriget än under Vietnamkriget. Under Vietnamkriget hade TV i sin ungdom en roll som mer liknade den som Walter Cronkite företrädde, nämligen en form av rörlig tidning. Även om TV i båda fallen ökade tillgängligheten för mottagaren (B) är det utvecklingen av realtidsfaktorn som kommit att resultera i en större versatilitet. Således har media i TV-form förutom att vara en nyhetsförmedlare också blivit ett verktyg för världsledarna att agera på fler arenor än den egna, en möjlighet som inte fanns innan 1991.

Journalistpåverkan:

Under analyserna har ett antal företeelser blivit uppenbara. Dessa företeelser har framkommit och blivit uppenbara av olika anledningar men samtliga har samma motiv och målsättning. Aktörerna på den arena som *samverkansprincipen* i praktiken utgör, agerar på ett sätt som medför att önskade effekter skapas. Resultaten av dessa effekter är naturligtvis ett skapande av en positiv opinion i den egna arenan. I de fallstudierna och efterföljande analyser som vi tidigare i arbete har beskådat utgör denna arena den egna nationen. För att säkerställa den positiva opinionen i den egna arenan nyttjar sig intressenterna av olika tillvägagångssätt, målsättningen är dock densamma. I Vietnamkriget tillika Gulfkriget var det officiellt ingen censur och införandet av sådan skulle sannolikt ha varit direkt kontraproduktivt. Nödvändigheten av att göra detta är inte heller helt uppenbar när man kan uppnå samma resultat genom andra, mindre kontroversiella, åtgärder. Användandet av en "Första-leds-redaktör", som vi ser i båda konflikterna, syftar till att skapa en miljö där intressenten styr flödet och tillgången av nyheter (X). Resultatet har tidigare beskrivits i figur 10. Förutom att styra nyheten (X) enligt ovan kan man också på detta sätt påverka och förändra karaktären av densamma. Vidare kan man också genom att fördröja delgivningen av nyheten minska dess vikt och således i förlängningen också dess momentverkan på mottagarens (B) opinion. Detta agerande ser vi användandet av i båda konflikterna. I Gulfkriget har tillvägagångssättet raffinerats betydligt och resultatet på hemma opinionen blir således också i allt större utsträckning mycket mer hanterbar än under Vietnamkriget. Denna möjlighet att påverka nyheternas (X) karaktär begränsas endast av intressentens moraliska aspekter.

Den arena som *samverkansprincipen* beskriver består av idel dynamiska variabler. Teoretiskt skulle det då förhålla sig på sådant sätt att det är fullt möjligt att påverka effekten av en nyhet, i enlighet med ovan. Genom att medvetet och ändamålsenligt påverka variablerna är det således möjligt att förminska och förstärka den resulterande momentverkan.

Figur 14. Möjlig variabel påverkan av nyheten (X)

I enlighet med figuren ovan medger *samverkansprincipen* en möjlighet att påverka den resulterande momentverkan en nyhet kan ha. Detta styrks av den beskrivna händelsen då Jeremy Bowen rapporterar live från Irak och nyhetsankaret Peter Sisson sitter i studion och aktivt förändrar värdet av hela nyheten. Den möjliga påverkan som detta fall visar att det är genom att analysera variablerna och dess påverkan är det fullt möjligt att skapa en fördelaktig miljö för den egna agendan. Således medger detta förhållande att det är denna väg man skall gå om man aspirerar på att skapa en ändamålsenlig mediestrategi.

Samverkansprincipen:

Denna har under arbetets gång tjänat syfte såsom mitt analysinstrument. Det således framkommit en del tankar och idéer om dess uppbyggnad och funktion. Jag har tidigare diskuterat de dynamiska variablerna i *samverkansprincipen*. En sak som väckte mitt intresse var när jag läste om hur länge som karaktären av rapportering i Vietnam var att kategorisera som "*consensus*". Detta var huvudsakligen vid tiden fram till Tet-offensiven. Under flera år hade inhemsk media rapporterat från Vietnam ur en förhållandevis okontroversiell aspekt. Hemmaopinionen var positivt inställd till kriget. Det som slog mig att det kanske förhåller sig som så att även jämviktspunkten är dynamisk. Är det möjligt att det förhåller sig som så att när samtliga variabler i *samverkansprincipen* hamnar i en och samma sfär över längre medför detta att jämviktspunkten flyttas. Det skulle vara ytterligt intressant att närma mig ämnet ur denna studieaspekt eller se någon annan ta sig an problemet.

Vidare skulle det vara utvecklande för *samverkansprincipen* om man satte sig för att vikta och identifiera den faktiska påverkan som respektive variabel innehar. Modellen utgår från i dess nuvarande form att journalisten (A) och redaktören (C) har samma effekt på nyhetens slutliga momentverkan. Vidare skulle det vara intressant att införa djupare psykologiska aspekter för hur människan (B) egentligen skapar sina åsikter. I alla modeller av dylika slag minskar dess generaliseringsgrad i åskådan av omvärlden när dess detaljrikedom ökar. Således skulle dessa bidrag till *samverkansprincipen* endast vara berikande och bidra till dess ökade användbarhet.

Slutsats:

I de båda fallstudierna hittar man likheter och olikheter. Tillvägagångssätten har varit olika men inte sällan har liknande resultat uppnåtts. Skillnaden grundar sig egentligen i graden av beredskap inför hanteringen av medieuppgiften. I Vietnamkriget är den något trevande hanteringen i del framgångsrik men kan inte mäta sig med den grad av framgång som koalitionen mediehantering uppvisade. Två fundamentalt grundläggande beteenden kan identifieras. Mediehanteringen under Vietnamkriget är att anse som reaktiv i sin hantering samtidigt som densamma under Gulfkriget var att anse som proaktiv. Denna skillnad resulterar i att opinionen på den egna arenan under Gulfkriget blir långt mer hanterbar och generellt mycket mer positiv inställd. Fallstudierna är kraftigt avgränsade för att få skapa ett liknande tidsperspektiv för jämförelse av de två studieobjekten. Oavsett uppstår frågan om huruvida det skulle kunna ha varit möjligt att bibehålla denna positiva opinion över ett liknande tidsspänn som Vietnamkriget uppvisar. Den amerikanska opinionens inställning till Irakkriget ger en fingervisning till just detta.

Rapporteringskaraktären har en stor inverkan på opinionsbildningen. Åskådningspunkten i resonemanget är egentligen oviktig ur moralisk synpunkt. Dock kvarstår det faktum, som arbetet visat, att den militärpolitiska intressenten har absolut mest att förlora på en ofördelaktig rapporteringskaraktär. Analysen om journalistpåverkan under Vietnamkriget styrker otvivelaktigt detta. Av de två fallstudierna är resultatet av en förändrad rapporteringskaraktär tydligast här. Den förändrade karaktären lade även grunden för det reaktiva uppträdande som US Armed Forces fortsatt uppvisade under Vietnamkriget. Arbetet har också visat att inför Gulfkriget hade man gjort sin läxa och uppvisade ett mycket mer proaktivt agerande och tillvägagångssätt. Det framgår tydligt att US Armed Forces insåg med vilka medel som man kunde påverka rapporteringskaraktären. Syftet med att påverka karaktären överhuvudtaget, emanerade från viljan att minska påverkan på opinionen i det egna landet. Påverkan av karaktären är det indirekta resultatet. Metoderna att göra detta är flera som arbetet påvisar. Ett av de mest effektiva är kontroll av nyhetsflödet. På detta vis slipper man den mer kontroversiella lösningen att belägga händelsen med censur.

CNN-effekten medger ytterligare en dimension till hur rapporteringskaraktären påverkar opinionsbildningen. Här utgör *CNN* verktyget varmed man kan påverka motståndaren i dennes hemland. Således är det inte endast nödvändigt för intressenterna att kontrollera rapporteringskaraktären i det egna landet utan även identifiera vad som skapar momentverkan på "*deviance*" sidan på motståndaren arena. Detta möjliggör ett strategiskt agerande på andra fronter än de militärt konventionella.

Litteratur- och källförteckning

Litteratur:

Ammon, Royce, J, (2001), *Global Television – and the shaping of World Politics*, USA, McFarland & Company Inc, ISBN 0-7864-1062-0,

Andersen, Robin, (2006), *A century of Media – A century of War*, New York, Peter Lang Publishing, ISBN 0-8204-7893-8.

Carruthers, Susan, L., (2000), *The media at war*, London, Macmillan Press LTD, ISBN 0-333-69143-1

Dallek, Robert, (2007), *Nixon and Kissinger – partners in power*, USA, Harper Collins Publishers, ISBN 978-0-06-072230-2

Ejvegård, Rolf, (1996), *Vetenskaplig Metod*, Lund, Studentlitteratur, ISBN 91-44-36612-4

Esaiasson, Peter, mfl, (2009), *Metodpraktikan*, 3:e upplagan, Vällingby, Norstedts Juridik AB, ISBN 978-91-39-10865-8.

Fiske, John, (1990), *Kommunikationsteorier – en introduktion*, Borås, Wahlström och Widstrand, ISBN 91-46-17047-2

Grant, R G, (2005), *Battle*, USA, DK Publishing Inc, ISBN 0-7566-1360-4

Hadenius, Stig, Weibull, Lennart, Wadbring, Ingela, (2008). *Massmedier – Press, radio och TV i den digitala tidsåldern*, Falun, Scandbook, ISBN 978-91-7092-079-0

Hallin, Daniel C, (1986), *The "Uncensored War"*, Berkeley, University of California Press, ISBN 0-520-06543-3

Hallin, Daniel C, Mancini Paolo, (2004), *Comparing Media Systems*, USA, Press Syndicate Of The University Of Cambridge, ISBN 0-521-54308-8

Hudson, Miles, Stainer , John, (1997), *War and the Media*, Bodmin (UK), Sutton Publishing Limited, ISBN 0-7509-1220-0

Kaufmann, Geir, Kaufmann, Astrid, (1998), *Psykologi i organisation och ledning* ,Lund, Studentlitteratur, ISBN 91-44-00564-4

McLaughlin, Greg, (2002), *The War Correspondent*, ,London, Pluto Press, ISBN 0-7453-1444-9

McNamara, Robert, S., (1995), *In Retrospect: the tragedy and lessons of Vietnam*, New York, Times Books, ISBN 0-8129-2523-8

Internet:

<http://communication.ucsd.edu/peoplepage/daniel.c.hallin.html>, [besökt 090429]

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,974614-2,00.html>, [besökt 090628]

Artiklar:

Kohnen, Jeremy, (1989-01-19), "Ett nyhetsankare talar", artikel publicerad i *Tempus*, sid.22f.

Lindmarker, Ingmar, Nordin, Bengt, O, (1997-05-14) "Cronkite vill inte vara annat än journalist", artikel publicerad i *Svenska Dagbladet*, sid.44.

Figurförteckning:

Figur 1. Bilden beskriver schematiskt Westley och MacLeans kommunikationsmodell från 1957.....	11
Figur 2. Hallins teori om journalisternas rapportering enligt olika sfärer.....	12
Figur 3. Samverkansprincipen: förhållandet mellan Hallins teori om sfärer och Westley och MacLeans kommunikationsteori.....	13
Figur 4. "Presidentvägen".....	14
Figur 5. "Redaktörsvägen".....	16
Figur 6. "Direktsändning".....	16
Figur 7. "Första-leds-redaktör".....	16
Figur 8. Journalistens personliga påverkan enligt <i>samverkansprincipen</i>	23
Figur 9. Visar momentverkan av den journalistiska karaktären att rapportera enligt " <i>Sphere of Consensus</i> ".....	23
Figur 10. Visar ändringen av den journalistiska karaktären att rapportera vid tiden under och efter Tet-offensiven.....	24
Figur 11. Momentverkan ur Irakisks aspekt vid extern påverkan.....	32
Figur 12. Koalitionens styrning av nyhetens (X) karaktär och tillgång till området för " <i>consensus</i> ".....	32
Figur 13. Påverkansområden avseende rapporteringen från koalitionen (till vänster) och rapporteringen från Baghdad (till höger).....	33
Figur 14. Möjlig variabel påverkan av nyheten (X).....	36